

DÁTUM

SZABADELVŰ
POLITIKAI
NAPILAP

I/153.

»S MOST A DOLOGRA«

8,10 Ft

Demokrácia és gazdaság

Moszkvai beszélgetés Medgyessy Péterrel

A gazdasági reformok következetes kibontakozásának szerves feltétele a társadalmi, politikai élet demokratizmusának kiteljesedése. Az utóbbi időben Magyarországon zajló változások egyik kulcskérdése a fenti összefüggés érvényesítése. De vajon valóban mindenütt a társadalmi élet demokratizmusát közepette érnek-e el világraszóló gazdasági eredményeket? Ha igen, mivel magyarázható több szigorú diktatórikus rendszer gazdasági fellendülése — például a francoista Spanyolországban, Chilében vagy éppen Dél-Koreában?

E kérdésekről fejtette ki véleményét Medgyessy Péter miniszterelnök-helyettes Moszkvában, ahová a KGST VB-ülésére Dél-Koreát is érintő távolkeleti útjáról érkezett.

— Alapvető különbség van az említett országok, néhány más hasonló utat járó ország fejlődése és a magyarországi folyamatok között — mondta a miniszterelnök-helyettes az MTI tudósítójával beszélgetve. — Ezekben az országokban sosem szűnt meg a piac, így a fejlődés dinamikussá tétele érdekében nem teljes gazdasági rendszerváltás volt a feladat.

Ilyen körülmények között a demokratizálódó gazdaság jól megfér a diktatórikus társadalommal, de az is igaz, hogy a gazdaság fellendülése előbb-utóbb meghozta vagy meghozza a társadalom számára is a demokráciát, s ezek az országok szélesre tárják kapukat a világ felé. Dél-Koreában és néhány más diktatúrában a piac liberalizálódása és a világ felé való nyitás folyamata meghozta azt, hogy a katonák kivonultak a politikai életből vagy legalábbis a háttérbe húzódtak. — Ma-

gyarországon más a helyzet — folytatta Medgyessy Péter —, hiszen kiirtottuk a piacot, a magántulajdon likvidálásával az alapfeltételeket számoltuk föl. A piaci viszonyok hiányát az utóbbi időkig is csak legfeljebb félmegoldásokkal — például a vállalati tanácsok létrehozásával — próbáltuk enyhíteni. — Nálunk elképzelhetetlen a piaci viszonyok visszaállítása valamilyen katonai diktatúra körülményei között. Hazánkban más a társadalmi, politikai közeg, s a meglévő és ható európai hagyományok is lehetetlenné tesznek egy ilyen megoldást.

A piaci viszonyok újbóli megteremtését, a tulajdonreformot nálunk csak liberalizálódó politikával, demokratizálódó társadalmi rendszerrel lehet végrehajtani — szögezte le Medgyessy Péter. A már említett diktatúrákban a piaci rendszer liberalizálása nem alulról indult meg, s ezért tudott a demokratizálódó gazdaság megélni a diktatúra feltételei között. Akkor, amikor ezen országok példáit tanulmányozzuk, a feltételek összevetésénél ezeket a lényeges különbségeket nem szabad szem elől tévesztenünk.

Magyarországon a politikai reform egésze ma alulról építkezik, s ez eleve elképzelhetlenné teszi a diktatúra létrejöttét — fűzte hozzá. Amikor arról a „dilemmáról” folyik a vita, nem szaladnak-e túlságosan előre a politikai reformok, azt is figyelembe kell vennünk, hogy csak ezek az „előresiető” reformok teremthetik meg a piaci viszonyok kiépítéséhez szükséges társadalmi, politikai és jogi feltételeket — mondta befejezésül a magyar miniszterelnök-helyettes.

Német sajtóvisszhang — Prágáról

Az NSZK prágai nagykövetsége erélyes tiltakozást jelentett be a csehszlovák külügyminisztériumnál amiatt, hogy a Csehszlovák Köztársaság kikiáltásának 71. évfordulója alkalmából kirobbant prágai tömegmegmozdulás során a rendőrség durván akadályozta munkájában a legnagyobb nyugatnémet tévé-társaság, a ZDF forgatócsoportját és prágai tudósítóját is.

A fiatal csehszlovák tüntetőket gumibotózó belbiztonsági alakulatok nyugatnémet újságírókkal szembeni túlkapásairól a tudósítónő a ZDF szombat esti híradójában számolt be. Közölte, hogy a délutáni tüntetésekről felvett filmanyagot tartalmazó kazeták közül a rendőrség többet elkobozott, a csoportot csúnyán megfenyegették, majd a gumibotos hatósági közegek a nyugatnémet tévéeket — fogadatlan kíséretként — egészen szállodájukig, sőt a hotel kapuján belül is követték.

A tudósítónő jelentése szerint azonban a tévéek túljártak üldözőik eszén s a szálloda ablakából még tudták filmezni az eseményeket, amelyek ennek az esti tudósításnak az idején még zajlottak.

A Handelsblatt megállapította: eddig a Kelet-Berlin, Prága, Szófia és Bukarest négyszög a reformellenzők szilárd bástyájának számított. A kelet-berlini változással azonban a négyszögből háromszög lett, és még Prágából is hallhatók újabb olyan hangok, amelyek távoli reményre jogosítanak fel enyhébb liberalizálás tekintetében. Ezzel Ceausescu egyre inkább elszigetelt diktatúrává válik.

Osthofeni anziksz

(Riportunk az 5. oldalon)

...nem volt szociáldemokrata...

(A kongresszusról a 7. oldalon)

Az Európa Tanács —
a közös Európáért

Az Európa Tanács, amelynek parlamenti közgyűlése menekültügyi bizottságával és szerdától elnökével lesz jelen Budapesten, a legkonkrétabb lehetőséget nyújtja arra, hogy a kialakuló magyar pluralista demokrácia a divatos szóval élve „betagozódjék Európába.”

Anders Bjorck, a testület elnöke, aki november 1-jén érkezik Magyarországra, a közelmúltban az MTI tudósítójának adott nyilatkozatában kijelentette: ha valamely ország eleget tesz az emberi jogok biztosítása és a demokrácia kiteljesítése terén a tanács által támasztott követelményeknek, akkor későbbi csatlakozásának az sem lehet akadály, hogy a Varsói Szerződés tagja. A svéd konzervatív politikus még a Magyar Köztársaság kikiáltása előtt mondta azt, hogy Magyarország az első között lehet ezeknek a kelet-európai államoknak a sorában.

Mi hát az Európa Tanács? Ők maguk tájékoztató kiadványaikban mindenekeletül arra figyelmeztetnek, hogy nem azonosak a 12 nyugat-európai ország gazdasági integrációs szervezetével, az Európai Közösséggel, vagy ahogy mondani szokás, a „Közös Piacal”. Az Európa Tanács 1949-ben alakult, s mint ilyen, a legrégebb is a nyugat-európai szervezetek közül, és mára magában foglalja földrészünk valamennyi pluralista demokráciáját (utoljára Finnország csatlakozott, idén májusban) — tehát tagja (innen időnként a félreértés) az Európai Közösség 12 országa is.

A különbség azonban nemcsak a létszámban, sőt nem is elsősorban ott mutatkozik meg, hanem a feladatokban és működési módozatokban. Az Európai Közösség integrációs szervezet, óriási belső apparátussal, amely külső vám- és egyéb határok mögött igyekszik megvalósítani az egységes, belső akadályok nélküli nagypiacot. Mint ilyen, elsősorban befelé fordul, különösen a nagypiac megteremtésére kiűzött, 1992 végéig

terjedő időszakban: még jelenleg kívülről álló tőkés országokat sem vesz fel, sőt nem is tárgyal addig velük erről.

Az Európa Tanács Nyugat-Európának mintegy eszmei közösségét testesíti meg, céljának az európai egység előmozdítását vallja, munkamódszere pedig olyan európai szerződések (ügynevezett konvenciók) kidolgozása, amelyhez minden tagja (illetve egyes esetekben kívülálló is) önként csatlakozhat. Eddig nem kevesebb, mint 130 konvenciót dolgozott ki a tanács, az emberi jogok védelmezésétől, a kulturális együttműködéstől a vadonban folyó élet és a természeti környezet védelméig és a footballhuliganizmus megfékezéséig.

Az Európa Tanácsnak nincs tízezres alkalmazottserege, mint az Európai Közösségnek, hivatalnokainak száma 900, székhelye a kelet-franciaországi Strasbourg. A konvenciókat a tagállamok külügyminisztereiből álló miniszteri bizottság fogadja el, kidolgozásukban, illetve az „európai lelkiismeret” fenntartásában nagy szerepet játszik a tagállamok parlamentjeinek 177 tagjából álló „parlamenti közgyűlése”. A kelet-európai változásokra e közgyűlés azzal reagált, hogy „különleges meghívott” státust hozott létre Magyarországra, Lengyelországra, a Szovjetunió és Jugoszlávia számára. A legutóbbi szeptemberi közgyűlésen már részt is vett — e státusból következően fel is szólalhatott, de szavazati joggal nem rendelkezik — a magyar országgyűlés küldöttsége.

Anders Bjorck a Magyarországgal való kapcsolatok szorosabbra fűzéséről tárgyal majd fővárosunkban, míg a testület menekültügyi bizottsága a Romániából érkező menekültek helyzetét tanulmányozza Magyarországon. A kapcsolatok mind szorosabbá válnak, jelezve, hogy az Európa Tanács az egyik olyan kapu Európában, amely már most egyre szélesebbre tárul a kibontakozó demokrácia előtt.

Baracs Dénes (Brüsszel)
MTI-Panoráma

Tüntetések, rendezvények

Szombaton ismét több városban voltak békés tüntetések az NDK-ban, miközben a főváros egy templomában az ország vezető művészei és írói fejezték ki szolidaritásukat a rendőrségi túlkapások szenvedő alanyaival.

A legnagyobb szabású megmozdulásra a déli országhatárhoz közel fekvő Plauenben került sor. Mintegy 40 000 lakos vonult végig a belvárosban, reformokat és demokratikus változásokat sürgetve. A közeli Greiz városkában a hatóságok által engedélyezett felvonuláson hater ezer ember vett részt. A plakátokat és Gorbacsov-arcsképet hordozó tömeg szavalókórusokban követelt demokráciát és sajtószabadságot, az Új Fórum nevű ellenzéki szervezet engedélyezését, szabad választásokat és „békétantárgyat” az iskolákban oktatott „honvédelmi ismeretek” helyett.

A Balti-tenger partján fekvő kikötőváros, Rostock utcáin is több ezres tömeg tüntetett szombaton délután. „Demokráciát — most vagy soha” jelszavuk mellett sürgették a sajtószabadság és a polgári tartalekos szolgálat megvalósítását, valamint az Új Fórum tevékenységének engedélyezését. A berlini Megváltó templomában illetve az épület körül több ezer ember vett részt szombaton este a fővárosi művészi szövetségek által rendezett eseményen, amelynek célja az állami önkény áldozataival vállalt szolidaritás kifejezése volt.

A neves festők, írók, zeneszerzők és előadóművészek részvételével lezajlott, az éjszakába nyúló rendezvényen a jelenlévők — köztük Christa Wolf, Stefan Heym, Günter de Bruyn, Christoph Hein — független vizsgálóbizottság felállítását követelték a rendőri túlkapások maradéktalan földérítése végett.

Személyi változások lesznek?

További személyi változások várhatók az NSZEP vezető testületeiben és a kormányban — jelentette ki vasárnap Berlinben Günter Schabowski. A berlini NSZEP-bizottság első titkára, a politikai bizottság tagja a fővárosi lakosok részére szervezett nyílt vitafórumon egyúttal kilátásba helyezte a vezető funkcionáriusok kiváltságainak megszüntetését is.

A hatalmas érdeklődéssel kísért „Nyitott kapuk — nyílt szavak” elnevezésű fórumon több helyszínen vezető párttisztviselők, tanácsi dolgozók és más hivatalos személyek folytattak dialógust több tízezernyi berlinivel. Számos felszólaló állampolgár úgy vélte, a fordulat nem képzelhető el anélkül, hogy egyesek nyilvánosan is felelősséget vállaljanak az elkövetett hibákért.

A személyes konzekvenciák levonása kapcsán Günter Schabowski úgy vélte: az NSZEP vezetőségének megfelelő következtetésekre kell jutnia az állambiztonsági szervek önálló akciói alapján. Megfigye-

lők ennek nyomán nem tartják kizártnak, hogy a kormányban beharangozott személycserék egyik „áldozata” éppen a 82 esztendőes állambiztonsági miniszter, Erich Mielke lesz.

Számos résztvevő kitért a tüntetéseken tapasztalt rendőri önkényre, durvaságra. Heinrich Fink teológiai professzor nyilvános bocsánatkérést és nyilvános kivizsgálást követelt. Friedhelm Rausch, a berlini rendőrfőkapitány sajnálkozását és bocsánatkérését fejezte ki a kemény intézkedések és túlkapások miatt és fegyelmi eljárásokat helyezett kilátásba.

Nagy tetszést aratott Schabowskinak az a bejelentése, amellyel megerősítette, hogy a vezetés a jövőben sem szándékozik erőszakkal letörni az utcai tüntetéseket. Megfigyelők szerint ez biztos jele annak, hogy a hatóságok engedélyezni fogják a november 4-re tervezett fővárosi megmozdulást, amelynek szervezői a sajtószabadság kivívása érdekében hívták föl utcai tüntetésre a berlinieket.

Ki a vezető szerep?

Ha csakugyan léteztek volna demokratikus fórumok és formák a társadalmi párbeszéd számára, akkor az NDK nem jutott volna a jelenlegi mély válságba — állapította meg az Új Fórum alapító tagja, Rolf Henrich a Der Morgen című berlini újságnak adott nyilatkozatában.

A liberális-demokrata párt (LDPD) lapjának hétfői számában megjelent interjú az első példa arra, hogy a legnagyobb ellenzéki szervezet egy alapító tagja nyilvánosságot kap az ország hivatalos, központi sajtóorgánumainak egyikében.

Rolf Henrich, akit tavasszal Nyugaton megjelent könyve, „A gyámkodó állam” miatt elbocsátottak ügyvédi állásából és kizárták az NSZEP-ből, az Új Fórum létrejöttének külső okaként említi a magyar-osztrák határ megnyitását. Ennek nyomán ugyanis olyan nagy számban hagyták el hazájukat NDK-polgárok Magyarországon át, hogy meg kellett fogalmazni a főleg fiatalokban fölmerülő kérdésre a választ: Miért érdemes itt maradni? Az Új Fórum egyik célja éppen a „kollektív azonosság-tudat érzésének” fölkelése volt.

Henrich a továbbiakban sürögősen szükségesnek tartja a választási törvény újrafogalmazását és nyilvános megvitatását, a politikai büntetőjog olyan értelmű módosít-

tását, hogy ne minősüljön többé bűncselekménynek az ellenzéki magatartás.

A gazdasággal kapcsolatban fontosnak tartja Henrich, hogy a káderek kiválasztásánál ne a párttagsági könyv, hanem a szakmai hozzáértés legyen a kritérium. A tulajdonviszonyok terén úgy véli, mozgékonyabbá kellene tenni a szocialista tulajdonformákat. Mint mondja, a termelőeszközök tulajdonviszonyának dinamizálásával kis csoportok vagy egyének kezébe lehetne adni az eszközöket, ez még nem jelentené a magántulajdon létrehozását a termelésben.

Henrich a beszélgetésben a pártok szintje alatti platformnak nevezi az Új Fórumot, amelynek célja elsősorban a felül hozott reformdöntések végrehajtásának demokratikus biztosítása. „Ez a szocializmus történetéből adódó tapasztalat, és ennek semmi köze sincs az NSZEP vezető szerepének megkérdőjelezéséhez.”

Ezzel a mondattal az Új Fórum egyik vezére ellentétes álláspontra helyezkedett egy másik ellenzéki szervezet felfogásához képest. A „Demokráciát most” nevű mozgalom ugyanis — szombaton közzétett felhívásában — nem hajlandó elismerni az NSZEP vezető szerepét az NDK társadalmában, hanem úgy véli, arról népszavazáson kellene dönten.

Ökoglasznoszt

Az Ökoglasznoszt független bolgár környezetvédő szervezet aktivistáitól kapott értesülés szerint sokkal több embert érintett a hivatalos nyilatkozatban elismert 22-nél az a rendőrségi intézkedés, amely Szófia központjában csütörtökön incidenshez vezetett, s amely még az európai környezetvédelmi találkozó érdemi munkáját is akadályozta fél napon át. Amellett a rendőrök durvábbak voltak a bevallottnál, ezért követelte pénteken este az Ökoglasznoszt által rendezett s a hatóság ál-

tal engedélyezett gyűlés a fővárosi népi tanács elnökének lemondását s ezért akarnak válaszolni az Ökoglasznoszt vezetői a „tényeket elkenő” hivatalos nyilatkozatra.

Az Ökoglasznoszt péntek esti gyűlésén egyébként mintegy 500-an voltak a teremben és körülbelül ezren az utcán. A gyűlésen felszólalt a magyar független mozgalmaknak az Európai-találkozón részt vevő egyik képviselője is.

Mégis lesz Suzuki?

Lehetséges, hogy mégis lesz Suzuki-gyártó japán—magyar vegyesvállalkozás. Erre lehet következtetni a japán sajtóban a hét végén napvilágot látott hírekből. Eszerint a távol-keleti ország első számú kiskocsigyártó cégének az elnöke, Suzuki Osamu november elején Magyarországra utazik, hogy az érintett járműipari vállalatokkal és a kormány magas rangú képviselőivel dűlőre vigye a négy éve húzódó ügyet. Az Aszahi Simbun szerint a 143 millió dolláros közös vállalkozás 30 százalékát a Suzuki, 10 százalékát a C. Itoh, Japán legnagyobb kereskedőháza, és 60 százalékát magyar konzorcium fedezné.

A Mainichi Daily News szerint az ezer köbcentis Cultus típus képezné a magyar gyártási feltételekhez kifejlesztett változat alapját. Évi 50 ezer személyautó gyártásáról lenne szó, amelyben — az Asahi Evening News szerint — a leginkább az Ikarus lenne érintve. Éppen négy éve, 1985 novemberében született az első ajánlat, amelyet többször módosítottak.

Az egyik új elképzelés szerint a motor kivételével minden alkatrészt Magyarországon gyártanának, három évvel a gyár üzembe helyezése után. Arról is szó lenne, hogy meghatározott hányadot Magyarország exportálna Nyugat-Európába.

Amerikai vélemények Magyarországról

Az amerikai kormány augusztus végéig attól tartott, hogy Kelet-Európa túlzott támogatása Gorbacsov bukásához vezethet. Ez az álláspont megváltozott, de a pénzügy- és védelmi minisztérium változatlanul ellenzi, hogy Lengyelország és Magyarország nagyobb anyagi támogatást kapjon, illetve, hogy számukra enyhítsék a korszerű nyugati technológia exportjára vonatkozó korlátozásokat. Erről számolt be vasárnap a The Washington Post.

A lap szerint egyes amerikai szakértők, köztük a magyar származású Gáti Károly, egyetértenek a Bush-kormány óvatosságával Kelet-Európa támogatása kérdésében. Példátlan lehetőség van Európa térképének megváltoztatására, ezért a nyomásnak nagyobbak kell lennie. Am — amint Kína esetében történt — a folyamat vissza is fordulhat, ezért Bush középútas magatartása indokolt, vélte Gáti.

Más véleményen volt Cyrus Vance, a Carter-korszak külügyminisztere, aki szerint sokkal nagyobb erőfeszítéseket kellene tenni, hogy aktív vagy visszavonult amerikai gazdasági vezetők segítsék tanácsaikkal a lengyel és a magyar átalakítást.

Zbigniew Brzezinski, Carter elnök volt nemzetbiztonsági tanácsadója javasolta: állítsanak fel magas szintű nemzetközi bizottságot. A testület tanácskozna valamennyi érintett ország kormányával, az amerikaival, a szovjettel, valamennyi nyugat- és kelet-európaival, majd kerettervet alakítana ki a kelet-európai változások folyamatához.

Rozanne Ridgway, aki nyárig az európai kérdésekért felelős külügyminiszter-helyettes volt, elmondotta a lapnak: a kormányon belül nagy vita folyik a kérdésben, mekkora kockázatot vállaljon Bush elnök.

Mint ismeretes, a kormány nemrég úgy döntött, hogy Lawrence Eagleburger, a külügyminiszter első helyettesét bizza meg a Lengyelország és Magyarország vonatkozásában folytatott politika összehangolásával. A kormányon belül azonban még mindig folynak a viták arról, hogy milyen hatáskört kapjon, ezért késik a döntés hivatalos bejelentése.

Az amerikai szenátus egyébként várhatóan a hét elején tárgyal tovább a Varsónak és Budapestnek nyújtandó támogatásról. A kormány által javasolt mintegy 435 millió dollárnak csaknem a kétszeresét hagyta már jóvá a képviselőház, hasonló döntés várható a szenátusban is. E viszonylag nem nagy összeg háromnegyede Lengyelországot szolgálja majd.

Emlékhely-avatóra Kajdacson

Keserű szájjal, de kissé megnyugodva állok e kegyeletihely előtt, hogy elhelyezzem a tisztelet virágait a talpazaton.

Akikre most emlékezünk, egymást követő sántai világok áldozatai. Hősök. Hősök, mert a haza hívó szavára (melyet az akkori időkben harsogott a politika) hadba vonultak és haltak a hazáért. Hősök, mert látták Kassán, Koltovsáron, Szabadkán a nemzethez tartozókat, de az országból kívül rekedtek szenvedéseit. Hadba indultak a segítségért kiváltó szót hallván. Hősök, akik elhitték, hogy a nemzet felemelkedésének egyetlen esélye a Trianon előtti állapot visszaállítása. (A Német Birodalommal való szövetség.) Hősök, mert nemzeti érzésektől áthatva haltak a csatamezőn, hogy a hazát elkerülje a „vörös veszedelem”. Áldozatok mind. Mint az e hazában élő és a tőle elszakadt, távol élő magyarok többsége. Áldozatai a győztes megszállók hatalmi törekvéseinek, az érzelmi és értelmi gyarmatosításnak. Áldozatai az emberi gyarlóságnak. Míg a megszálló hatalom elesetteire úton-útfélen emlékművel emlékeztek, az ünnepeken ünnepségeket rendeztek a néppárulók, a dörgölőcködők, a becsapottak, a hiszékenyek dicsőítő szónoklataival, addig nekik csak a csendes emlékezet jutott, a halottak napján eme emlékmű talpazatán csendben elhelyezett virág és égő gyertyaszál. Áldozatok vagyunk, mert meghaltatok a nemzeti érdekekért, a nemzetköziséget hazudva hirdető hatalom elleni harcban. Áldozatok vagytok, mert ti mindenből csak a hangzatos jelszavakat hallván, hittétek a parancsként megeleventülő hívó szót. Áldozatok vagytok, mert emléketeket a zsarnoki demagógiák eltiltották. Mert áldozatok a hozzátartozók, az együttérzők, a hiszékenyek és a becsapottak is.

Negyvenöt év után nagy pompával avatnak hőssé benneteket, felvonultatva az ünnepeken szokásos erőket, és közben senki nem kap magyarázatot e pálfordulásra. Igaz érzés csak azok szívében lehet, akik a múltban is gyertyával, virággal és emlékezéssel gondoltak rátok. En magam, a becsapottak közül való, alázattal állok emlékművetek előtt, és kívánom, hogy az

emberi akaratot meghaladó erő akadályozza meg a végtelen jövőben a sorsotokat övező események bekövetkezését. Kívánom mindenkinek, hogy a múlt tisztázódjék, a mindenkori jelen őszintén boldog legyen, és a jövő ne hordozza magában senkinek az áldozatiság lehetőségét!

Es végül, hogy megérkeztetek, kívánom nektek: hősiségetek örök időre szóljon példaként! Emléketek örökké éljen!

Komáromi János

II. Világháborús Emlékmű felújítási Bizottság Kajdacs

Magyar Demokrata Fórum
Nagydorogi Szervezete
Demény Károly Úrnak!

Tisztelt Demény úr!

Bizottságunk 1989. 10. 25-én ülésezett és úgy határozott, hogy (bár a kegyeleti ünnepségre mindenkit szeretettel vár) ünnepségünkön politikai szervezetek beszédet ne mondjanak. Ennek a rendelkezésünkre álló rövid idő az oka.

Tisztelettel:

Parraghy Zoltán
Intéző Bizottság Elnöke

Az előbbi avató ünnepségre 1989. szept. 25-én tartott (AFESZ) lakossági fórumon kapott meghívást az MDF Nagydorogi Szervezete a Kajdaci Községi Tanács elnökétől. Október 23-án e meghívást a tanács elnöke megerősítette és egy esetleges beszéd megtartásáról érdeklődött tőlem. Ekkor megegyeztünk egy 3—5 perces beszédben. Itt már jelen volt a mellékelt határozatot meghozó bizottság elnöke is. A határozatban foglaltakkal a közelmúltban több esetben is találkoztam. Gomba módra nőnek ki az ilyen értelmű utasítások, határozatok a nyilvánosság korlátozását, megvonását eredményezve a különböző politikai szervezetek számára. Mi lehet a hátterben? Talán a volt MSZMP még jelenleg is pozícióban, funkcióban lévő gyengései, a közigazgatási diktátorok, a gazdaság és a szolgáltatás hűbérurái így kívánják az elefántcsonttornyot bezárni maguk után?

Kajdacs, 1989. október 28.
Komáromi János

A gyermekek jogaiért

A minden őszelel megrendezett „Amnesty-hét” vezető témája idén a gyermekek jogainak kérdése volt, ugyanis éppen harminc évvel ezelőtt látott napvilágot az ENSZ ajánlás jellegű deklarációja. Ezenfelül néhány hét múlva várható az ENSZ-közygyülésen a gyermekek jogaival kapcsolatos konvenció elfogadása; ez az aláíró államokat már kötelezni is fogja bizonyos jogok tiszteletben tartására.

Az Amnesty International Béke Nobel-díjas emberi jogi mozgalom magyarországi előkészítő csoportjának szervezésében sajátos hangverseny volt október 25-én kora este a Jurta Színházban. Kilenctizen négy éves gyerekek énekeltek, furulyáztak, zongoráztak, hegedültek, sőt táncoltak a színpadon. Nagy sikert aratott többek között a XX. kerületi zeneiskola ütőgyűjtése, a Budapesti Énekes Iskola, a Hacsaturjan Kardtáncát trombitán előadó Weisz Tamás, vagy a Talentum Művészgyűjtés gyermektáncosportja. A koncert az Amnesty International magyarországi Gyermekhetének záróakordja volt: a hét korábbi napjain egy gyermekrajz-kiállítás megnyitójára, kerakasztal-beszélgetésre és egy emberjogi videofilm-bemutatóra került sor.

A hangverseny előtt Malina János, az előkészítő csoport tagja ismertette két gyermek esetét. A most hatéves, guatemalai José Estuardo Sotz, akinek édesapja baloldali szakszervezeti vezető, 1986-ban egy olyan merénylet áldozata lett, amelyet édesapja ellen terveztek ki, s amelynek hátterében országának hatósági álltak. A fényes nappal az utcán leadott, édesapjának szánt lövések egyike a kis José gerincét sebesítette meg. A kisfiú csak az idén kapott végre megfelelő orvosi kezelést. Járógépével, mely egész életében el fogja kíséni, nemrég tette meg az első lépéseket. Az előkészítő csoport felhívására több száz magyar gyerek küldött be rajzot: ezeket a csoport tagjai eljuttatják a kis José-nak.

A másik eset négy jugoszláviai, albán nemzetiségű középiskolás diákkal kapcsolatos. Ők négytől hat évig terjedő börtönbüntetést kaptak azért, mert városukban, a macedóniai Gosztivarban békésen tüntettek az anyanyelvükön történő oktatás durva korlátozása ellen. Az Amnesty International magyarországi előkészítő csoportja mindkét esetben nyilvános levéliási kampányt fog kezdeményezni az érintett országok hatóságaihoz. P. A.

Kiállítás az 56-os emlékműpályázat anyagából

A Budapest Kiállítóteremben kiállítás nyílt azokból a pályamunkákból, amelyek a Történelmi Igazságtétel Bizottsága által májusban kibocsátott felhívásra érkeztek.

A TIB már egy évvel korábban, 1988 májusában közzétett első felhívásában követelve, hogy a forradalom során elesettek, majd a megtorlás idején kivégzettek tiszteletére nemzeti emlékművet kell állítani. A kiállítás megnyitóját most szerencsés módon időzítették a forradalom évfordulójára, mert így a politika mellett a kultúra, a művészet is megszólalhat nemzeti történelmünk e korszakos eseménye kapcsán. Amint Ungváry Rudolf, a TIB történelmi szekciójának vezetője és az emlékmű-pályázattal összefüggő tennivalók koordinátora megfogalmazta, a múlt művészi megjelenítését ki kell venni a politikai hatásköréből, hiszen az emlékművek nem a pillanatnak készülnek.

„A pályázat alapján felállítandó emlékmű az első jelképe annak, hogy a politikai önmeghatározás jogától megfosztott nemzet eltemetheti végre eddig temetetlen halottait” — mondotta a pályázat felhívás.

Ha minden kedvezően alakul, 1990. június 16-án a rákoskeresztúri temető 301-es parcellájában, a forradalom emlékhelyén állítják fel a beérkezett 97 pályamű közül azt, amelyet Mészöly Miklós író elnökletével megalkotott 12 tagú bírálóbizottság erre javasol. A zsűri, amelynek ezúttal nincs szobrászművész tagja, november 3-án délelőtt 11 órakor hirdeti ki döntését.

A pályázat ugyanis változatos, gazdag anyagot eredményezett. A Budapest Galéria igazgatója szerint ez az utóbbi évek egyik legsikeresebb pályázata. Közel 150 pályázó jelentkezett, így hát várható, hogy az eddig ténylegesen befutott pályamunkák mellé még továbbiak is kerülnek. Szép számban küldtek terveket a tengerentúlról, főleg az Egyesült Államokból, ahol Vécsy Eszter texasi múzeummegfigyelő cikke nyomán támadt élénk visszhangja a felhívásnak.

„...Nagy, rusztikus kő legyen a névtelen csöcselék emléke, amelyből lettünk, amellyel egyek voltunk és akikkel együtt tértünk meg.” Így írt búcsúlevelében, a halálos ítélet kihirdetése után Angyal István, a Tűzoltó utcai felkelőcsoport parancsnoka. Ezt a gondolatot több pályázó is magáévá tette. Stílus, konstrukció és a felhasznált anyag tekintetében azonban sokféle megoldás látható a kiállításon.

A kiállítást Ungváry Rudolf nyitotta meg, majd Konrád György író mondta el emlékbeszédét.

A forradalom tizenkét napos expresszionista drámájából tanultunk — mondotta. — „Megtanultuk, hogy sokan haltak bele minden oldalra... Csak elvont ok volt halálukra. Vigyázni kell, nehogy elvont dolgokba emberek belehaljanak. Úgy kell a legközelebbi forradalmat csinálni, hogy ne legyen lövöldözés. Nem kell elsietni, de abba hagyni sem szabad... Gyászoljuk a megölteket... Mindannyiunk emléke előtt azzal tisztelgünk, hogy mi most emberölés nélkül dolgozunk...” — folytatta Konrád György, majd a jelenre utalt: „Ez a mi lassított forradalmunk egyetlen huzamos kaplervétel a tizenkét napos sűrűtény előtti. Előbb vagy utóbb el fogunk jutni a teljes körű szuverenitás és politikai szabadság szilárd rendjéig.”

G. Gy.

Sióagárd díszbe öltözött

A hősök és áldozatok emlékére

„A világháborúban 1914—1918 hős halált halt vitéz fiai emlékére emelte Sióagárd község közönsége” — olvasható a turulmadaras emlékoszlop talpazatán Sióagárd központjában, a templom melletti parkban. Akkor még nem tudták, hogy a község 83 hős halottjának emelt emlékmű a világháború sorában az elsőt jelzi, és hogy alig több, mint hetven évvel később a második világháború áldozatainak emlékművét avatjuk, hogy 1989-ben értük lobognak a gyertyák, értük szól a harang. Ötvennégyen voltak, akik ott veszték a második világháború poklában, a harcmezőn, vagy elhurcolva, megalázva és meggyilkolva pusztultak el. Mert a sióagárdi második világháborús emlékművön nemcsak a csatában hős halált haltak, hanem a községből elhurcolt zsidók nevei is ott sorakoznak hirdetőn, hogy a halálban egyek — áldozatok — mindannyian. Ünnepi szentmisével — amelyet Mayer Mihály segédpüspök celebrált — kezdődött az emlékműavatás, majd a

templom mögötti kertben Erdős László ezredes leplezte le a szobrot, ami az emlékműkompozíció központi alakja, Farkas Pál szekszárdi szobrászművész alkotása. A meghajtott történelmi zászlók, a sióagárdi egyházi lobogók és a többszáz fős tömegek néma tisztelete közben hullott le a lepel az emlékműről. Miközben a honvédeknek a Szózatot játszotta, az áhitat, az emlékezés, és a csodálat percei következtek. Az emlékezésé, hisz az adakozók, az áldozatok családtagjai, rokonai, ismerősei voltak az ünnepség résztvevői, és a csodálat percei is, hisz Tolna megye egy új — talán az egyik legszebb — köztéri alkotással gyarapodott. Farkas Pál fiatal nőalakot formált az emlékmű központi alakjának. Egy fiatal nőt, akinek kezében egyetlen szál virág van, ezzel tisztelgve az elhunytak előtt. A gyászban is optimizmust sugározva azt sugallja, hogy soha többé nem kell ilyen szobrot, emlékművet állítanunk, mert az emberiség felnőtt annyira, hogy képes az újabb világéget megakadályozni.

Az ünnepséget a szekszárdi Pedagóguskórus műsora zárta, majd a résztvevők az emlékmű talpazatára helyezték a gyász, az emlékezés koszorúit.

— Tj. —

A nyilvánosság napjai

A Nyilvánosság Napja Veszprém-ben csütörtökre, Pápán péntekre esett. Egyebekben is volt eltérés, mert egyiket a Műhely Egyesület, másikat a Pápa és Környéke Demisz szervezte, s bár tegnap még mindkét társaságra azt mondhattuk volna, hogy ifjú reformkommunisták, mára ez a címkézés elavult. No persze, nem az ifjak változtak meg, hanem a kommunisták festették át a cégtáblát. Ami témánk szempontjából annyiban lényeges, hogy megfelelő gyűjtőfogalom híján csak így tudtuk érzékeltetni, hogy kik azok a lelkes ifjak, akik a két dunántúli városban a nyilvánosság ügyét így felkarolták.

A — mondjuk ki végre a szót — kieszés iskola persze érződött az egész szervezőmunkán. Öszinte lelkesedés, hit egy — ezúttal valóban — nemes ügyben, mozgalmi profizmussal kezelve. Ez a profizmus igen eredményesen teremt elő termet, technikát, szervezi meg időre az illetékes kérdezőket és válaszolókat — ám egyúttal kissé mesterkeltté, életidegenné teszi az egész akciót. Amit „a nép” jó érzékel megorront, s az érte fáradozó lelkes ifjakat nagy ívben kikerüli. Egy kisebb része azonban hajlandó válaszolni: kb. fele-fele arányban komolyan, illetve úgy, hogy „menjtek inkább kapálni...!”

A nyilvánosság első szűrője tehát maga a nyilvánosságot aktivizálni kívánó felszólítás volt, amit mindkét szervezőgárda sűrűn gépelt papírokra tett közzé. A nehézkés, túlbonyolított mondatok, sok sorszám, zárójellel és kötőjellel „fűszerezve” az álröpcédulák olvasóinak jó részét már eleve elriasztották, ahelyett, hogy közreműködőként megnyerték volna őket. Mert ha én, mint veszprémi azt olvasom, hogy:

Nem vagyunk ellenszakszervezet!

A KAMARA HASZNA

A Magyar Pedagógus Kamara ez év tavaszán alakult — pécsi központtal. Az eredményes működéshez az szükséges, hogy a megyei szervezetek is létrejöjjenek. A Baranya megyei most alakul Pécsen. Terveik szerint létrehozna egy társadalmi és egy természetismereti, valamint egy etikai szakbizottságot. Fő célkitűzésük, hogy legyen egy önálló, az egész pedagógustársadalom érdekeit szem előtt tartó képviselőjük a parlamentben. A szervezőbizottság egyik képviselőjével, a kamara választmányi tagjával, dr. Góbi Jánossal beszélgettünk.

— *Miután a Magyar Pedagógus Kamara pécsi kezdeményezés, gondolom a Baranya megyei lesz az első helyi szervezet az országban?*

— Ha már a központ itt van, így illett volna, de sajnos, fáziskésésben vagyunk. Tudomásom szerint Békés, Csongrád, Szabolcs-Szatmár és Győr-Sopron megyében már működnek a kamara helyi szervezetei.

— *Ha Önök országgyűlési képviselőt szeretnének állítani, ez nyilvánvalóan azt jelenti, hogy aktívan szeretnének beleszólni a politikába.*

— Úgy van. A jelentkező újabb és újabb pártok mind rendelkeznek valamilyen oktatáspolitikai programmal. Ez na-

„HA ÖN LEÍRJA

1. A PROBLÉMÁJÁT (a későbbiekben segít, ha azt is leírja, hogy mikor tekinti azt megoldottnak)

2. EZT A PROBLÉMÁT KI TUD A LEGJOBBAN KÉPVISELNI (szerepné, ha képviselné ezt a problémát), (segít, ha a címét is leírja, könnyebb lesz megkeresnünk)

3. KITŐL VÁRJÁ E PROBLÉMA MEGOLDÁSÁT, VAGY A VÁLASZT. (Ok a probléma címzettjei)

— akkor nekem bizony problémát okoz, hogy mi itt a probléma azon kívül, hogy aki ezt írta, nem tud fogalmazni. S ha a pápaiak felhívásából megtudom, hogy „A NYILVÁNOS-SÁG NAP” teljes folyamata, az előkészületek, majd az utóélet megszervezése is arra irányul, hogy a lakosság, az itt élők vagy dolgozók, az általuk alakított csoportok számára lehetőséget teremtsen arra, hogy:

— az aktuális vagy már hosszú ideje lappangó, megoldásra váró problémák nyilvánosságra kerüljenek,

— azok elvárt megoldásait az érintettek és képviselőik megfogalmazzák,

— a váltásokhoz szükséges feltételek felett rendelkező személyek és szervezetek nyilatkozzanak ezen elképzelések elfogadásáról vagy ettől különböző más koncepciójukról

— akkor hiába folytatják mondatukat még egy fél oldalon át, én itt elveszitem a fonatot és hagyom a fenébe az egészet. Mármint, ha egyszerű városi polgár vagyok.

Az újságíró azonban hivatásos kíváncsi, elmentem hát mindkét nyilván-

nosságnapi rendezvényre, s tapasztalhattam, hogy a jó tucatnyi gyűjtőláda „merítőhálója” így is felszínre hozott néhány sokakat érdeklő kérdést. A lebonyolítási rend szerint a kérdéseket a kérdező által felkért képviselő tette fel, s az illetékes válaszolt. Veszprém-ben a kérdezők többnyire tanácsstagok, városi vezetők, míg Pápán inkább „hivatalon kívüli” közéleti emberek voltak — ez a veszprémi rendezvényt pergőbbé, mélyrehatóbbá, a pápaiat viszont élettelibbé tette. Lényeges különbség mutatkozott az ellenzéki szervezetek hozzáállásában. Számomra a pápai közéletiség magasabb szintjét bizonyította, hogy a kérdések beküldői problémájuk képviselőjével nem egy esetben a FIDESZ-t vagy az MDF-et bízták meg, s e szervezetek képviselői aktív részt is vettek a Nyilvánosság Nap munkájában, míg Veszprém-ben távol tartották magukat a rendezvénytől.

Az egyik legizgalmasabb kérdés lehetett volna Veszprém-ben, hogy a többpártrendszerben működő tanácsi testületek hogyan fognak tevékenykedni. A választ három ellenzéki párt képviselőjéről várták, az MDF és a Szociáldemokrata Párt azonban nem méltatta ennyire az érdeklődőket. A kérdezőt képviselő dr. Szekeres Imre, ezért a kisgazdapárti válaszoló mellé felkérte válaszadásra az MSZP jelen lévő városi titkárát is. Ami viszont azért teremtett paradox helyzetet, mert dr. Szekeres legalább olyan jól megfelelt volna saját kérdésére, lévén ő a Szocialista Párt Veszprém megyei ügyvezető titkára... A túlzott szakszerűsége törekvés hasonlóan fura helyzetet teremtett akkor, amikor a

nvtványait is, nemcsak kényszerűségből kerültek a pályára. Nem tudom hány ilyen pedagógus van ma az országban...?

— Mivel az egész társadalmi értékrend a feje tetejére állt, ez a pálya nem volt valami vonzó az utóbbi időben. Kiseb számban a megszállottak jöttek ide. A többi — hogy úgy mondjam — „katonaszökevény” volt. Nem vették fel őket a különböző egyetemekre, a tanár- és tanítóképzőkre pedig viszonylag alacsony pontszámmal is be lehetett jutni. Persze, az egész társadalmi millió az értelmiségi munkakörök, különösen pedig a pedagóguspálya devalválódásának kedvezett.

— *Kik a kamara tagjai?*

— A felsőoktatási intézmények tisztviselőitől, oktatóitól kezdve az óvodai dolgozókig mindenki megtalálható itt. A derékhadat azonban az általános iskolai tanárok adják.

— *Mi a „kamara haszna” a gyerekek-re nézve?*

— Ha sikerül az oktatás tartalmát erősíteni, az kihat a későbbiek során a gyerekek tudatformálására is. Azért van ilyen helyzetben az oktatás, mert a felmerülő problémákat közvetlenül senki sem érzékelt. Ez nem olyan, mint a fogfájás, ezeket a dolgokat el lehetett odázni. Sajnos, generációk nőttek fel, akiknek az oktatása nem volt megfelelő. A legnagyobb nyereség nyilvánvalóan a tanítványokon lesz majd mérhető, de ehhez hosszabb időnek kell eltelnie.

lakosság képviselőjében a Volán megyei igazgatója faggatta a helyi járatokkal kapcsolatos elképzelésekről saját városi ügyemegység-vezetőjét.

A lakosság számára képest mindkét helyen szűkkörűnek bizonyult a Nyilvánosság Nap nyilvánossága. Az érdemi kérdések száma száz alatt maradt, közülük képviselő, illetékes válaszoló, vagy egyszerűen idő híján Pápán 16, Veszprém-ben 18 kerülhetett csak „terítékre”. A résztvevők ötven százalékát a „hivatalból” jelen lévők — a problémák képviselő és címzettjei — adták. A Nyilvánosság Napok jelentőségét az határozhatja majd meg, hogy lesz-e, s ha igen, akkor milyen lesz az utóéletük. Veszprém-ben nagy lehetőség, hogy a városi televízió rögzítette az eseményt — ez a fajta kérdezz-felelek ugyanis izgalmasabb lehet a képernyőn, mint élőben, ott ugyanis a műsoridő korlátai természetesebbek. Még fontosabb, hogy a nyilvánosság is valószínű, hiszen nem egy-két tucatnyi érdeklődő, hanem a város lakosainak tízezrei figyelhetik. Pápán pedig a két városi újság hasábjai jelenthetnek — tán kevésbé élmenyszerű, ám maradandóbb — szélesebb nyilvánosságot. Amit meg is érdemel mindkét kezdeményezés. Mert, ne téveszsen meg senki a krónikás fanyalgása: az a kivételezés ügytelenségeinek (remélhetőleg nem krónikus) gyermekbetegségeinek szólt, s nem annak, amit csináltak, még kevésbé azoknak, akik csinálták. A helyi közélet szereplői ugyanis hiába címkézik időnként nagy ügybuzgalommal egymást, ebben az iskolában a valódi bizonyítványt mindenki magáról állítja ki. S a jó szándékú tett jobb érdemjegyet érdemel, mint a tüntető távolmaradás.

Láng György Géza

— *Manapság meglehetősen változó legújabbkori történelmünk értékelése és értelmezése. Elég csak az 56-os eseményekre gondolni. A gyerekek nyilvánvalóan kérdeznek otthon is, az iskolában is. Milyen választ kapnak...?*

— A múltkor láttam a tévében egy műsort, amely nagyon rossz érzéseket keltett bennem. Valamelyik újonnan alakult párt egyik képviselője azt mondta, hogy most bizony szégyellhetik magukat a történelmtanárok, merthogy eddig mit mondtak 56-ról! Azt tanították, amit taníthattak! Az a történelmetanár, akinek személyes emlényanyaga van 56-ról, nyilvánvalóan másképpen látja, mint az, aki csak könyvekből tanulta. Most születnek sebtében olyan segédanyagok, amelyek igyekeznek áthidalni a pillanatnyi helyzetet. Ezek persze mindig sántítanak egy kicsit. Az új könyvek, munkafüzetek, segédanyagok elkészítésében már mi is segíthetünk.

— *Milyen kapcsolatban vannak a Pedagógus Szakszervezettel?*

— Jó kérdés. Mi azt mondjuk, hogy jó kapcsolatban vagyunk velük. Az alakuló ülésre is meghívtuk őket. Mi nem vagyunk ellenszakszervezet! A magunk eszközeivel szeretnénk a pedagógusok érdekében tenni, úgy, mint ahogy a szakszervezetnek kellett volna, vagy ahogy most ők is akarják. Szerintem nagyon jól ki tudnánk egymás munkáját egészíteni. Egyelőre a hívós tartózkodás, a kiváras álláspontján vannak.

Szűcs Imre

Osthofeni anziksz

Kísérőmmel, M. Borm úrral, Osthofenbe (NSZK, Rheinland-Pfalz) utazunk. A kisváros Wormstól 10 km-re északra található, Oppenheim irányában. Az ottani Aufnahmen lagert (felvételi — gyűjtő?! — tábor) keressük, ahol is minden áttelepülő, kivándorló és menekült regisztrálása történik. Ennek megtörténte után kerülhet csak sor „szétosztásukra” a különböző — e tartományban található — városokba, illetve falvakba.

Egy németül igen szerényen beszélő lengyel hölgy igazít útbá. A táborhoz érve, velünk egyidőben, újabb csoport érkezik. Ők az NDK-ból érkeznek — némi áttételek útján — Magyarországon keresztül. Csillebércei, majd zánkai élményeimet felelevenítve, s a már ott megszerzett tapasztalataim birtokában teremtiünk kontaktust velük. A Magyarországon tapasztalt félelemnek, szorongásnak itt már nyomait sem tapasztalhatjuk, ám egész ott tartózkodásunk alatt egy furcsa, megmagyarázhatatlan légkör uralta a társaságot. Eleinte az volt az érzésem, mintha az NDK-ban történt hatalmi-személycsere lenne rájuk hatással, de a későbbiekben eloszlaták ezirányú feltételezéseimet.

„Szükség esetén ez is”...?!

Maga a tábor a környezetét és a felszereltségét tekintve, úgy mond „gyengébb” a Magyarországon látottaknál. A helyi Vöröskereszt sátrai igencsak hevenyészettek, sebtüben összetakoltnak látszottak. Talán nem számítotnak ilyen mértékű „nyomásra” az utóbbi napokra. A barakkokban egy-egy szobácskában 4—6 fő lakik. S ez még valamennyire istenes! A főépületben nagyobb termetek laknak be a menekültek. Abban a helyiségben, ahol interjúnk készül, egészen pontosan 48 ágy, két asztal és 10 szék a leltár. A folyosó keleti szárnyába lengyeleket szállásoltak be. Létszámuk nem ismeretes. Az összlétszámhoz mindössze két WC szolgál. Zuhanyozó nincs, csak kézmosó. „Szükség esetén ez is megteszi” — véli egy gondnokká avanzsált egykori menekült —, mialatt épp szappant, fogkefét és fogkrémet osztogat az újonnan érkezőknek. Egy nagyobbacska asztal ülve körül, kezdődik a beszélgetés. A játékszabályok: csak a beszélni szándékozók nyilatkoznak, kizárólag önkéntes alapon. Kérésre a magnetofont azonnal kikapcsoljuk. A törlési lehetőségek bármikor adóttak. Csak a névvel nyilatkozók megnyilvánulásai kerülnek az interjú szövegbe.

Azonnal a Keletiből

—Hölgyeim és uraim, Magyarországról érkeztem. Egy szabadelvű politikai napilap — a DÁTUM — munkatársa vagyok. Nem titkolt szándékom olyan menekültek megszólaltatása, akik hazánkon és Ausztrián át jutottak az NSZK-ba. Van-e ilyen a jelenlévők között?

— Van, van — mondják többen is kórusban —, valamennyien Magyar-

„Honecker
vagy Krenz,
egykutya!”

avagy
„az esetlegesség
kevés!”

országon keresztül kerültünk ide. És megindul a szóáradat. Már kérdezni sem kell. Szívesen beszélnek, olykor már egymás szavába is vágva.

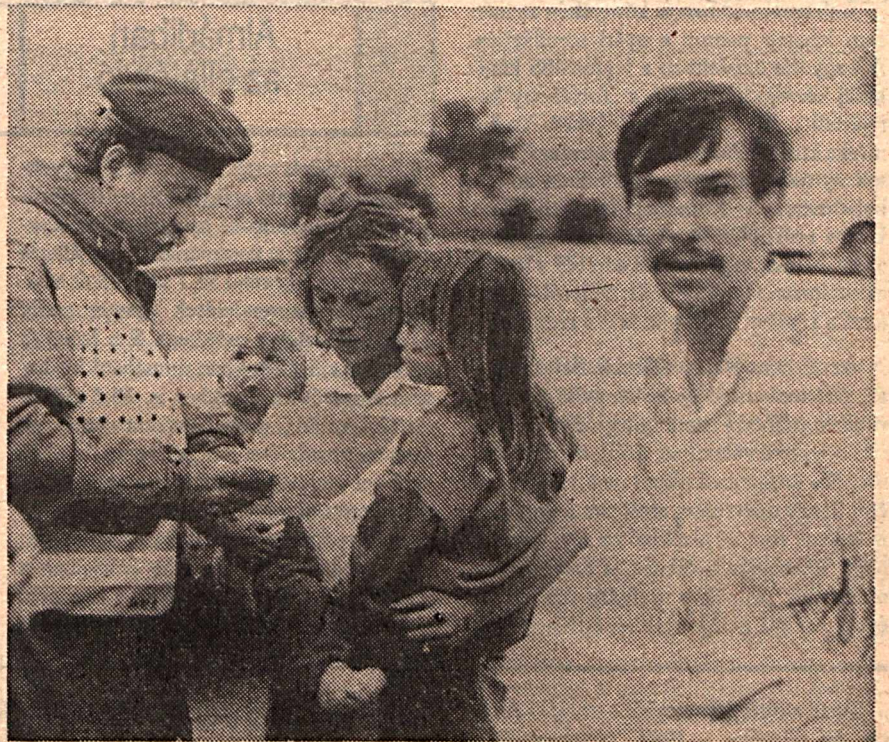
— Gyermekeim őszi szüniejét használtuk ki arra, hogy eljyjünk — nyitja meg a nyilatkozók sorát Brigitta Kautschke asszony, aki három fiával indult neki Erfurtból. A férje maradt. Egy hentesüzletben voltam pénztáros. Az ellátás már olyan gyatra volt, hogy már mi, alkalmazottak szegyenkeztünk vásárlóink előtt emiatt. Az elégedetlenségüknek hangot adóknak nem volt sok maradásuk. Keményen megtoroltak minden kis „mozgolódást”. Mi még október elején megkaptuk a vízumot Magyarországra. A Keleti pályaudvarra megérkezve azonnal taxit fogadtunk, s irány az osztrák határ! Nickelsdorfbán kaptuk meg a szükséges okmányokat és a pénzbeni segítséget. A gisseni (Hessen) táborban „landoltunk”. Adataink felvétele és elképzéseink meghallgatása után jöttünk Rheinland-Pfalzba. Ismerőseink élnek itt Ludwigshöhenben, (Oppenheim mellett) ők segítenek a továbbiakban. Minden munkát elvállalok mindaddig, amíg egy kicsit rendbe szedjük magunkat.

Olaf Zugsberg Karl-Marx-Stadt-ból érkezett családjával. Foglalkozása épületgépész-mérnök. Felesége, Iréne, közgazdász. Gyerekeik 3 és 4 évesek. Ők a nagyobb lehetőségek reményében hagyták el az NDK-t. A fiatal ember műszaki képességeinek teljes visszaszorítását tapasztalta meg ottani munkahelyén. Az érvényesülés útja szigorúan párttagsághoz kötött volt, illetlen háttér nélkül akár Einstein is lehetett volna az ember, az ötleteit a süta vágják. Itt, Rheinlandban igen keresett szakma az enyém. Az utóbbi napokban már alkalmam is volt kipróbálni. Én itt már pénzt is kerestem.

Beszélgetésünk alatt újabb fiatal apa érkezik kisfiával. Mosolyogva jelenti be a többieknek, hogy ő most menten továbbáll, kedvező telefonszámot kapott, miszerint Ludwigshafenben élő barátja várja őt és a családját. Munkalehetőség és lakás is van.

Mielőtt távozna, arra kérem, mondjon néhány mondatot eddigi odüsszeijáról.

— Kalandos körülmények között jutottam el eddig. Egy körútra kaptunk engedélyt. Lengyelországon és a Szovjetunióon keresztül jutottunk Magyarországra, ahol is az első utunk Ausztria felé vezetett. Csak elismeréssel szólhatok az Önök határhoiról. Korrektül, gyorsan ment minden. Cottbusból (NDK) öt nap elteltével ér-

Útközben — Ausztrián át

Fotó: Kapfinger András

tem Osthofenig. Igaz, a feleségem is vezetett. A szakmám elektrotechnikus és villanyszerelő, ami itt ugyancsak keresett foglalkozás.

Stefan és Elisabeth Dörner kereskedők voltak Lipszében. Nem titkolt büszkeséggel vallják, hogy azon a bizonyos 150 ezer fős tüntetésen ők is részt vettek.

— Most, hogy a hatalom ormán személycsere történt, nem lett volna szerencsésebb maradni? — provokálom a kérdést —, az elkerülhetetlen változásoknak most már hamarosan be kell következniük. Mondom, illetve kéreznem ezt mindannak tudatában, hogy Önök itt az egyetlenek, akiknek „se rokona se boldog őse” nincs itt Nyugaton, s akiknek mindent az Alfánál kell újrakezdenie.

— Tartalmi változás tulajdonképpen nem történt. Honecker vagy Krenz, egykutya! Ha enged is némileg a „szorítás”, nem lehet érdemi. Számunkra az esetlegesség kevés! Hát ezért jöttünk. Egészségünk és munkakedvünk van, a többiben meg majd csak megsegít az isten és a szerencse!

— Ugy legyen! — fűzöm hozzá egyetértőleg, mialatt újabb kérdés motoszkál bennem. — Tudják-e milyen érzéseket táplálnak Önökkel szemben a helybéliek?

Olaf Zugsberg:

— Igen vegyeseket. Ezt tegnap tapasztaltam, amikor kint dolgoztam a városban. A szakképzett munkaerőt

nagyon üdvözlik, de nagy általánosságban félnek attól, hogy saját életműjük feladására is sor kerülhet, épp a tömegesen érkezők miatt. Persze, az alacsonyabb kvalifikált munkát is el kell valakinek végeznie, s erre mi vagyunk inkább kaphatók. A másik a lakáshelyzet. Csak mainzi példával szolgálhatok. A már önálló lakás bérlésére tehető diákok zúgolódnak, mert megcsappant a kínálat, épp a sok NDK-s miatt. No, szóval, ilyen vegyes a kép.

Miután elbúcsúztunk a táborlakóktól — sok szerencsét kívánva a beilleszkedéshez —, az úton Frankfurtig még hosszasan polemizáltunk a téma kapcsán. Kalauzom és útítársam szerint egy nagyobb NSZK segély, párosulva egy liberalizálódó NDK-s közélettel, előremutatóbb lenne mindkét fél számára. A Fal lebontásába a nagyhatalmak úgysem mennek bele, hisz egy egységes, erős Németország léte elmentmondana Európa jövőbeni egyensúlyának.

Eddig a hallottak és tapasztaltak sora. Eközben a berlini változások (?) ellenére — a keletnémetek változatlanul nagy számban érkeznek Magyarországon és Ausztrián át a Szövetségi Köztársaságba. A szeptember 11-i korrekt magyar döntést követően számszerint 36 522-en jelentkeztek a bajorországi menekülttáborokba, ahonnan egy arányos „elosztás” után zömükben már tovább is jutottak más tartományokba is.

Bayer Béla

A folyóirat legújabb, sorrendben huszadik külföldi képviselőtársának Budapesten történt megnyitása alkalmából azt írja, hogy az NDK jelenlegi nehézségei Magyarországon kezdődtek. Az osztrák határ szögesdrótjának lebontása és részben szuvenírként való értékesítése felhívás volt a keletnémeteknek a kitorásra. A kelet-európai nagy politikai egyenjogúsági mozgalomban a magyarok élen járnak. A folyóirat kiadója megköszönte Pozsgay Imrének a megértést az NDK-menekültek irányában: „Mi németek sokat tanulhatunk a magyaroktól, különösen emberséget.” (Der Spiegel)

A „Hatalomhoz ragaszkodó pártok” című vezércikk a kelet-német és a ma-

gyar fejlődést állítja szembe. Úgy tűnik, a magyar párt racionális és civilizált kurzust vett. Míg a keletnémetek számára Gorbacsov a reményt jelenti, Magyarország számára a szovjet fejlemények már majdnem irrelevánsak. Akárcsak Lengyelországban, Magyarországon is az igazi próba még hátravan: eltűrik-e az uralmon lévő kommunisták (bármilyen név alatt is), hogy kirakják őket hivatalukból, és ha igen, átengedik-e befolyásukat és előjogaikat, amelyeket 40 éve birtokolnak. Ha uralkodó kaszként való túlélésük előbbre való, mint a nép óhaja, akkor a Budapest és Berlin közötti távolság nem is olyan nagy. (The Times)

—v. p.—

Balatonalmádiban és környékén az idén sem lehetett panasz a nyári sörrelátásra. A nagyobb üzletekben a legforróbb kánikulai hétfőeken is volt a „folyékony kenyérből”, sőt többnyire legalább öt-hat márkától választhatott a szomjazó. A titok nyitja az a diszkont italraktár, amit a balatonalmádi Kommunális Szolgáltató Üzem működtet. A tájékozott fogyasztó ezért — miután jót húzott söréből s habját akkurátusan letörölte szája széléről — felteszi a kérdést: miért piát árul a szemetes?

Az Alsóórs, Balatonalmádi, Balatonfűzfő, Balatonkenese és Balatonvilágos körzetében működő üzem igazgatója, Őri István egyszerű választ ad: azért, mert a kommunális szolgáltatásokból nem lehet megélni. Hogy miért nem, arról tanulmányokat is lehetne írni, az alapvető ok azonban az, hogy fő megrendelőiknek, a tanácsoknak nincs elég pénzük e szolgáltatásokra. Öt évvel ezelőtt az üzem árbevételének még

Történetünk főszereplői — Nyéki András és felesége — 1987. novemberében döntöttek úgy, hogy belevágnak a malacnevelésbe. Azt is mondhatnánk, más választásuk lakóhelyükön nem is nagyon volt. A falu népének java része a vasútnál dolgozik, ahová Nyéki András legfőbb portásnak szegődhetne el. Történt ugyanis, hogy állandóan rakoncátlankodó gerincét meg kellett műteni, így lett emberünkől alig negyvenegynéhány éves korára rokkantnyugdíjas. Dicséretére legyen mondva, a játszmát nem adta fel. Lévény végzett mezőgazdász, jónéhány év állattenyésztési tapasztalataival háta mögött feleségével egyetemben úgy határozott: ismereteit ezentúl vállalkozóként, a maga javára fogja kamatoztatni. És Nyékiék máig tartó, egyre keservesebb kálváriája abban a pillanában elkezdődött, amint az első bankhitelt igénylő ívet aláírták...

— A férjem még nem ért haza, — tesékel beljebb szabódva Nyékiné. — A malacoknak ment tápért, de minden pillanatban megjöhet. Addig megnézhetné azt a bizonyos ólat.

Nyakunkat behúzza szaporázzuk lépteinket a szemerkélő esőben az udvar hátsó fertály felé, ahol alacsony, fehérre meszelt épület — 15 anyakoca „óthóna” — terpszkedik. Látszik, nemrég építhették. Az állattartással járó, elkerülhetetlen szenny még alig hagyta nyomát a falakon. A fakkokban egymástól elkülönítve hordyognak békésen a fiallás előtt álló, az éppen szoptató és a „bugatásra” érett anyakocák. Alexet, a kezes, jó kétmázsás kant (ha lennének — érzése) számos utódját látva nyilván elfogná az apai büszkeség. Megannyi játékszer, rózsaszín-fekete gömböc, amint egymást tiporva igyekeznek a fültövéket lankadatilnul vakaró kéz közelségébe férközni.

— Mielőtt megépítettük volna ezt a 18 férőhelyes ólat, — mondja a ház asszonya immár a meleg tisztaszobában, — már volt három anyaállatunk. Az állományt csak a hizlalda elkészülte után gyarapítottuk.

— De addig történt egy 's más, — vitem közbe.

— Ajjaj! Először is legalább 200 ezer forintot kellett összeszednünk ahhoz, hogy egyáltalán felhúzhassuk az ólat. Nekünk volt negyvenezretünk, harmincezret adtak az ismerősök, a többi építési, mezőgazdasági és személyi kölcsönként kaptuk az OTP-től és a takarékszövetkeztől.

Almádiban az ellátás jó

58,2 százalékát tették ki a tanácsi megrendelések, s hasonló arányú volt tevékenységükben a kommunális szolgáltatások részaránya is. Ma a kommunális szolgáltatás már csak az árbevétel 54,7 százalékát adja, a tanácsi megrendelések aránya pedig 17,3(!) százalékra csökkent. S a leépülés nemcsak százalékokban mutatható ki, hanem abszolút összegekben is. 25,4 millióról 12,1 millió forintra csökkent a tanácsok éves megrendelése, ami felét sem éri el az öt évvel ezelőtinek, miközben az árak éppen ellenkező irányba tartottak...

A következmény az a paradox helyzet, hogy például a köztisztaság érdekében a jelenleginél 25—30 százalékkal is többet tudna dolgozni az üzem, s ez rá is férne a

Sör és szemét

településekre — de nincs, aki e munkát megfizesse. Am nemcsak a tanácsi pénzek apadása járhat veszélyes következményekkel, hanem az életszínvonal romlása is. A lakossági háztartási hulladék gyűjtése és ártalmatlanítása többnyire veszteséges tevékenység. Almádiban és környékén még csak a kukás szemétszállítás jutott erre a sorsra. A kiszámítható következmény: az üzem vagy áttér az eddigi heti kétszeri ürítés helyett a heti egyszerire, vagy árat emel. Mindenképpen az illegális személtreállítás növekszik meg...

A strandok, parkok fenntartására fordítható pénz ugyancsak csökken — s hogy eközben az üzem működési területéhez tartozó településeken ennek ma még nincs

szembeszökően kedvezőtlen hatása, sőt a néhány évvel ezelőtínél kedvezőbb a kép, abban igen nagy szerepe van annak, hogy belevágnak olyan — profiljuktól idegen, ám hasznot hozó — vállalkozásokba, mint a bevezetőben említett italraktár működtetése, az ingatlanközvetítés vagy a strandokon az üzem fejlesztési alapjából épített és versenytárgyalás útján bérbeadott pavilonok, kiskereskedelmi egységek létesítése.

Hosszú távon azonban aligha megoldás veszteséges tevékenységek eltartatása más ágazatok nyereségéből, márpedig, ha kevésbé látványosan is, mint Almádiban, a kommunális szolgáltató intézmények útja a költségvetési szervből az önállóan gazdálkodó vállalat irányába tart. Ami átmenetileg könnyíthet ugyan a költségvetés terhein, ám nyitva hagyja a kérdést: mi lesz a szeméttel?

Láng György Géza

„Húshagyó kedd” egész héten? avagy

miről mesél egy kistermelő

Mindent összevetve, a saját munkánkat nem beleszámítva, végül 250 ezer forintunkba került.

— Ezek szerint elköltötték negyedmilliót, de még se a takarmányt, se az anyakocákat nem vették meg.

— Pontosan. Ezért újabb hitelekért folyamodtunk. (Közben hazaérkezik a férj, a továbbiakban övé a szó, ömlik is belőle, mint a vízfolyás.)

— Mely pénzügyintézetekről, és milyen feltételekkel kaptak, gondolom ismét százezerket?

— Nem lehetett válogatni csak úgy az ajánlatok között! — válaszol indulatosan. — Először 150 ezret vettünk fel egy éves lejáratra, 24 százalékos kamatra a Magyar Hitelbanktól. Ebből az összegből még 50 ezret kellett az ólra fordítanunk. A maradék még mindig nem volt elég az induláshoz, mert az előző kölcsönöket időközben már elkezdtük törleszteni. Ebben a helyzetben az egri Agrobankhoz fordultunk, amely valamivel kedvezőbb feltételekkel — 22,5 százalékos kamattal, 18 hónap alatti visszafizetési kötelezettséggel — 200 ezret adott. Pontosabban csak 150 ezret kaptunk kézhez, miután közel félszázezer forintot rögvést átutaltak hét anyakoca fejében a Nagytétényi Húsipari Hizláló Vállalatnak.

— Tehát a nagytétényiekkel kötötték szerződést?

— Igen. Biztos háttérrel jelentenek, másnak nem is adhatjuk le a malacokat. Évente 120—150 darabot vesznek át.

— Mennyiért?

— Egy húszkilós malac ára október elseje óta 1 500 forint.

Első hallásra mindez — mitagadás — jó üzletnek tűnik. Jobbnak, mint például a hizósértés nevelés. Hogy miért? A jószág, míg a vágósúlyt eléri, több mint négy mázsa tápot eszik meg, ami körülbelül 3 500—4 000 forintba kerül. Ugyanakkor az élősúlyban százkilós sertésért 5 800 forintot fizetnek átvételkor. A különbözet körülbelül 2 000 forint, de ebből még rengeteg kiadást muszáj levonni. Akárhogy is számoljuk, manapság egy hizó,

még hozzá hónapokig tartó gondozás után, legfeljebb 300 (!) forintot jövedelmez. Így az a kistermelő, aki mindenáron sertést akar tartani, nem a hizlallással bajlódik, inkább a malacoztatást választja. A tiszta nyereség ez esetben állatonként 6—700 forint. Egy alom (általában 8 kismalac) tehát egyenlő kb. öt és félezer forinttal. Egy anyakoca két évente négy-ötösör fial, összesen mondjuk harminchatot...

— Nagyon nehéz egyenesbe kerülni. Az első alom jó szerével csak az előhasas (két hónapos vemhes) anyakoca árát — 7 400,- Ft hozza vissza. És ha csak kettőt ellik a disznó (előfordul, hogy a kan az egymást követő a hatodik hágatásnál — húsipar-nagyipar — már nem bírja kellő minőségű spermával), vagy elpusztulnak a malacok?

Sajnos, erre már volt példa. Bár megbízhatónak vélt tenyészállatokat kaptunk Nagytétényből, amelyek a vadonutáj, elméletileg fertőzöttségtől mentes „szűzölbán” ellettek, mégis egyszerre 56 malac pusztult el kóliinfertőzés következtében. Majd a Tarnának mentem...

Állítom, még ezt a csapást is kihevertem volna, ha nem kerülök olyannyira lehetetlen helyzetbe a rövid lejáratú bankhitelek miatt! — így a gazda. — De biológiai egyszerűen lehetetlen a kocákból olyan gyorsan „kivenni a pénzt”, mint ahogy azt a bank elvárna. Három hónap, három hét, három nap hasaság után, az elést követően még nyolc hétig vannak nálunk a malacok. Ez az a hat hónap, mialatt a koca úgy mond „megfordul”, azaz behozza az árát. Hasznot legfeljebb majd 13—14 hónap, vagyis a második ellés után hoz! A MHB kölcsön viszont egy évre szól. Mégis kénytelen voltam felvenni, mert abban bíztam, hogy végül majd csak kifizetődik ez az egész.

Nyékiéknek tehát, ismét csatlakozniuk kellett. Eleinte még úgy számoltak — az akkori táp- és felvásárlási árak mellett —, három év alatt mindent visszafizetnek. Arra azonban sem ők, sem mások nem számítottak, hogy a takarmány ára alig egy év le-

forgása alatt hatszor, mintegy 80 százalékkal fog emelkedni.

— Azzal persze telekürtölték az országot, hogy a hónap elején emelték a malac felvásárlási árát, de azt csak a tenyésztő tudta meg, hogy ezzel egyidőben „kiigazították” a táp árát is!

Itt ette meg a fene az egészséget, futhatunk a pénzünk után. Ezért üresek az ólak szerte a faluban, ezért nevel csak magának hizót a paraszt. Levág kettőt a hűtőládába, ná, legfeljebb elad egy-kettőt a szomszédjának. De nem az állami húsiparnak! Két éve még majdnem 300 anyakoca volt a faluban, most jó, ha 70. Ugyanez a helyzet a fejlődéssel is. 120 helyett maradt 30. Én meg mindeközben itt állok nyakamban háromszáz ezres tartozással (az időarányosan kalkulált 100—120 ezer helyett), és minden pillanában várom a végrehajtókat.

— Netán hosszúlejárta kölcsönre, amely kirántaná Önöket a bajból, nincs kilátás?

— Megérdeklődtük azt is. A Kereskedelmi és Hitelbank korlátlan hitelt nyújtana három évre, háromszoros fedezet mellett. Utóbbiként viszont nem fogadnak el (mellesleg teljesen érthetően) autót, lakást, készpénzfizető kezest. Szóba jöhet viszont például nyaraló avagy egy vállalat jótállása. Esetünkben ez a nagytétényi húsipar. De ez bonyolult... No de nyaraló? Kérdem én uram, melyik parasztnak van üdülője vagy vikendháza? Ki gondolhat állattartás mellett nyaralásra? Mert ha van jószág, minek a nyaraló? És ha mégis láblógázra adná fejét a kistermelő, ugyan ki gondozná az állatokat?

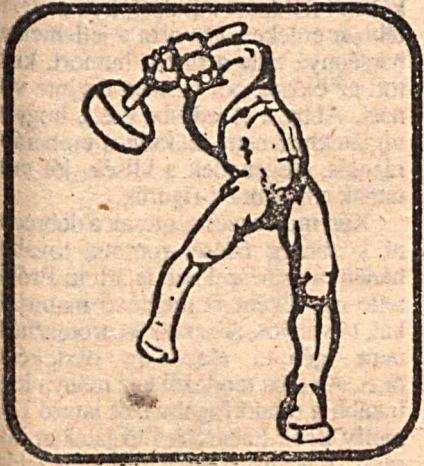
Epilógus.

Iménti beszélgetés végzetével felkerestük a három társközség — Vámosgyörk, Atkár, Adács — háztáji megbízottját (magyarán felvásárló), Nagy Józsefét. Ő az utóbbi években leadott hizók pontos számáról adott felvilágosítást.

— Öt éve ('84-ben) még 4 005 hizót adtak le a három faluban, — mondja, miközben sokatmondóan összenéz Nyéki Andrással. Aztán nyolcvanhatban, amikor kitalálták az állatok minősítését, ez a szám 3 003-ra apadt. A visszaesés azóta is egyhuzamban tart, tavaly már csak 1 770-et vittek a felvásárlótelepre. Az idén pedig mindössze 1 200-ra van előszerződés. Ismétlem, 1 200 hizóra az összesen 7 500 lelkét számláló három községből. Hogy aztán elég lesz-e az országnak, majd elvállik.

Ezek után azt hiszem, minden további fejtegetés hiábavaló. Így hát ennyi...

T. Hámori Ferenc

Kiteregetett, régi, megsárgult újság-lapok fölé hajolva beszélgetünk szép emlékeket idézgetve, de olykor fájdalmas sebeket is meg-megérintve. Ősz hajú beszélgető partneremet — dr. Borbély Endrét — akaratlanul is keserű szellemidézésre, szorongó „asztaltáncolatásra” készítetem. Az újságok 1948-ban keltek, és szalagcímeik a jobboldali szociáldemokraták kizárását hirdetik. Az egykoron e címen kizártak névsorában fedeztem fel nevét ma már jelképpértékű nevek (Kéthly Anna, Bán Antal, Szeder Ferenc stb.) sorában az újra aktívan politizáló idős szociáldemokratának. Arra kérem, igazítson el ebben a betűtengerben, amelyből számomra még az sem derül ki igazán, mi az, hogy jobboldali szociáldemokrata, nemhogy az, miben állt osztályarulásuk vagy bárminemű bűnük.

— A Szociáldemokrata Pártban egészen 1947 év végéig fel sem vetődött az, hogy valaki jobboldali vagy baloldali, ebben a pártban valamilyen szociáldemokraták voltunk. Ez persze nem jelentett valamiféle monolitikus egységet, uniformizált ideológiát, de jelentett akcióegységet és a párton belüli nézetkülönbségek képviselői között egy alapértékként kölcsönösen elfogadott toleranciát. Szükség is volt erre, hiszen — mint később kiderült tragikus örökségként — a világháború után is maradtak sorainkban — szűk csoportként — úgynevezett „forradalmi szocialisták”, akik az osztályharcot előnybe helyezték a parlamenti demokráciával szemben.

— Mai eszemmel csak azt nem értem, hogy ezeket a nyilvánvalóan marxista-kommunista csoportokat miért nem „irányították” át az akkoriban már legálisan működő kommunista pártba?

— Ennek két oka volt. Egyrészt: amíg betartották a belső pártdemokrácia játékszabályait, addig — hiszen éppen ettől voltunk szociáldemokraták — a világnézeti és lelkiismereti szabadság kereteibe belefértek. Másrészt: mi az akkori „eszünkkel”, addigi tapasztalataink alapján nem láthattuk előre azt, ami ez után következett.

— Az újságok tanúsága szerint viszont 1948-ban egy váratlan és gyökeres fordulat következett.

— Igen. 1948 januárjától kezdődően már kijelentették, hogy van jobboldal és van baloldal. Jobboldalainak minősítették azokat, akik nem voltak hajlandók beleegyezni abba, hogy a két párt egyesüljön, míg baloldaliak lettek azok, akik feltétlenül kiszolgál-

ták a kommunistákat a tekintetben, hogy előmozdították a két párt egyesítését.

— Mi volt a fordulópont, hogyan következett be a szakadás?

— 1948. február 18-án Marosán György a hírhedt sportcsarnoki gyűlésen ország-világ előtt jobboldali áru-lóknak kiáltotta ki Kéthly Annát, Bán Antalt, Szeder Ferencet, Kelemen Gyulát és még harmincunkat, akik ebben az időben vezető pozícióban dolgoztunk. Ez természetesen csak a kezdet volt, mert az ezt követő időszak-

ban a gyárakból, üzemekből a legjobb munkásokat, szakembereket is jobboldalinak bélyegezték. E megbélyegzés legenyhébb formája az lett, hogy a jobboldaliakat a munkahelyekről eltávolították, de egy részük külföldi emigrációba, más részük internáló táborba és börtönbe került. Az e jelenségek hatására megriadt szociáldemokraták egy része ugyan beletörődött az elkerülhetetlenbe, de a többségük vállalta azt a négy évtizedig tartó nélkülözésekkel teli időszakot, ami ez után következett. Tekintettel arra, hogy a Párt vezetőit fenyegetésekkel eltávolították helyükről és a kiváló szakmunkásokat is, így ezek a körülmények megkönnyítették az ún. baloldalnak, hogy a márciusi XXXVI. Kongresszusra küldötként többségükben már olyanok menjenek, akik megszavazták majd a két párt egyesítését.

— Egy kicsit előre szaladtunk. A sportcsarnokbeli gyűlésen több ezer résztvevő volt, azért ez csak nem minősíthető törpe kisebbségnek.

— Két dolgot nem szabad elfelejteni: egyrészt, a közel nyolcszázéves tagsághoz képest a legszűfoltabb sportcsarnok is törpe kisebbség. Másrészt: a február 18-i gyűlésen semmi-vel sem kellett igazolni a résztvevőknek szociáldemokrata tagságukat. Joggal feltételezhető tehát, hogy egy politikailag manipulált kommunista demonstráció volt, amelyhez Marosánék — a későbbiekben fogalom-má vált rákosista „szalámpolitika” jegyében — csak a „szociáldemokrata jelmezt” biztosították. A később „júdás-pénzként” kapott bársonyszékek jól mutatják, hogy mi volt számukra a „tét”.

— Azért ez a „júdás-pénz” Szakasits Árpád számára egy életfogytlan lételet is jelentett a későbbi koncepciók perben.

— Szakasits egyszerűen elszámolta magát. A szociáldemokraták többsége

eleve elfordult tőle, a maradékot pedig lehámozták róla. Tragikomikus az ő mártíromsága.

— A közvélemény még ma is bizalmatlanul emlegeti az egyesítési kongresszust — mondván —, nem volt elegendő tartás a szociáldemokratákban, ha ilyen könnyen beadták a derekukat.

— Akik ezt gondolják, azok csak a kommunista történészek által átfirt történelemkönyvekből ismerik e korszakot. Ekkor már nem politikai harc folyt, hanem a megszálló szovjet hadsereg fenyegető jelenlétével biztosított nyílt terror. Egyértelmű tény, hogy már eldöntötték Moszkvában, a megszállási övezet országaiban csak kommunisták, illetve bolsevizált pártok képviselhetik a munkásságot, és ennek jegyében kell egyesíteni a baloldali pártokat. Ebben a folyamatban nemcsak életveszélyes, de jórészt eredménytelen is volt az ellenállás. A sár-batiportság nem összetévesztendő a behódolással, ezt legfeljebb a „győztesek” szeretik elhiteitni, főleg a legveszélyesebbnek tartott ellenfélről.

— Milyen veszélyt jelentett a szociáldemokrácia a kommunistákra?

— A koalíciós időszakban mindent elkövettünk, hogy az országban a jog és a törvényesség legyen urrá, helytelenítettük a kiagyalt és nem létező összeesküvés-leleplezéseket, az egyházak ellen intézett alaptalan támadásokat. Tiszteltük a szaktudást, a pozíciók betöltéséhez kevésnek tartottuk a Vörös Akadémiát, illetve vörösre tapolt tenyereket. Óvtuk és akartuk a demokráciát, védelmeztük az emberi jogokat és a méltóságot, a szociáldemokrata értékeket, egyszerűen mindazt, amit ők később sár-batiportak.

— Az újjáéledt Magyarországi Szociáldemokrata Párt újra kongresszusra készül, a harminchetedikre. Mit vár eutól egy régi szociáldemokrata.

— Először is azt, hogy ez inkább a harminchatodik legyen, mert az, ami 1948-ban volt se szociáldemokratának, se kongresszusnak nem nevezhető. Egy rossz álom, amit mielőbb el kellene felejteni. Negyven évi tagság után — mert hiszen se ki nem léptem, se más pártnak tagja nem lettem — hadd reméljem, hogy ez a kongresszus képes lesz egy igazi európai szociáldemokráciát meghirdetni.

— Szóval marad az 1948-ban oly gyakran emlegetett harmadik út?

— A szociáldemokrácia számára csak egyetlen helyes út létezik, az amit a nyugati testvérpártjaink kitapostak,

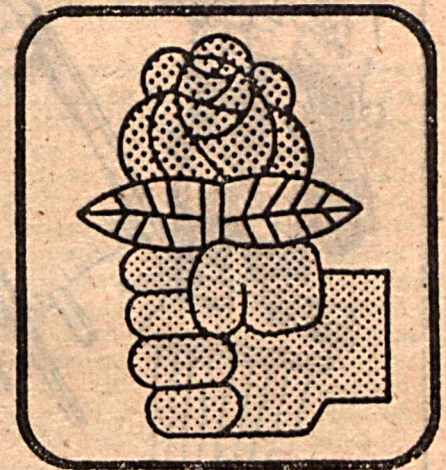
ami csak annyiban tekinthető harmadiknak, amennyiben a fasisztoid, illetve sztálinista diktatúráktól egyértelműen elkülönül.

— Bocsásson meg, de kikkvankozik a kérdés, antikommunista lett az elmúlt negyven esztendőben.

— Nem vagyok ellensége egy többpárti parlamenti demokrácia keretében működő egyetlen olyan pártformációnak sem, amelyik nem törekszik — legkiváléképp erőszakkal — a hatalom kizárólagos birtoklására. Az ellenséget nem az ideológiákban, hanem azok erőszakos másokra kényszerítésében látom. Az ideológikus világlátású embereknek viszont olyan pártokban van a helyük, amelyek ideológiai alapon szerveződnek, így a kommunistáknak egy kommunista, az ideológikusan vallásosoknak egy vallási pártban.

— Tehát fontosnak tart egy szűrőt, de mégis hogyan képzeli? Hogyan látja például a volt MSZMP-ből érkezettek megjelenését az MSZDP kereteiben?

— Szociáldemokrata pártot sem lehet tagok és szervezetek nélkül elképzelni, és ez a párt is olyan lesz, amilyen a tagok formálják. Elvitathatatlan joga a szervezeteknek, hogy a befogadásukról, esetleges delegálásukról, megbízásukról döntsenek. Bízom abban, hogy a tagság látja és érzi azokat a veszélyeket, amelyek e pártra leselkednek és meghallják, ha mi, az öregek, akik láttunk már „csodát”, olykor megkondítjuk a vészharangot. Amikor például óva intjük őket, hogy ne válasszanak olyan tagtársakat vezető tisztségekbe, akik 10–20 éven keresztül kommunista ideológiát szívták magukba és ahhoz igazították egész életüket. Az igazi és hiteles váltáshoz időre és bizonyításra van szükség. A tömegek megnyeréséhez pedig jó programot hirdető és egyben hiteles személyekre.

dr. Borbély Endre, aki 1939 óta tagja a Szociáldemokrata Pártnak — a munkásszülők gyermekeként kitanult jogás — 1946 januárjától, 1948 márciusáig Győr-Moson vármegye és Győr THJ. város főispánja és közellátási kormánybiztosa volt, azóta sokmindent megélt. Lelkes és indulatos beszélgető partner. Viszontagságaira irányuló kérdéseimet egy kézlegyintéssel hártja el: — nem az egyéni sorsok és nem a megváltoztathatatlan múlton való siránkozás a fontos — még akkor sem, ha a jövőtételnek ideje lenne — hanem az, vigyázzunk! Soha többé és senkivel ne fordulhassanak elő hasonló meghurcoltatások.

Kis Pál István

A titkos magány társaság

2. A törvény narkózisa

a torz való a társ
s egy telefonfülke foglya vagy
visszahull néhány fémhuzas

tudlak
ennyi már összetart
ha nem is sejttem! hova innen?
hol az isten és hol a part?

ahol beomlik ahol szakad
válladra zuhog barna
üvegszálás hajfonat

(vonom a párhuzamot
húzom az ígát
ó pártállamiság
ti dekódertes halhatatlanok
oszlások fel
franca küldjetelek
ha kifog rajtatok a kényszer
a kétely és az egyszeregy)

ösztönrendszeremben a vágy
összefüggő képi láncolat
társam: a csapda
patogó válságlabda

Szűcs László

A színpad biztos ismeretéről árulkodó, fölényes technikával szerkesztett Molnár Ferenc vígjáték, az Egy, kettő, három kölcsönvevő címe azért maradt befejezetlen, mert az idei évadban még csak két darabját mutatták be. Debrecenben és Győrben már túl vannak a premieren, Nyíregyházán születésnap van a harmadik, a Játék a kastélyban.

Törvényszerű ez. Színházaink egyre kevésbé bíznak abban, hogy a tragédia klasszikusaival be lehet csalogatni a nézőt, ezért szívesebben választanak a gyéresebb, sekélyesebb, szórakoztatóipari tucatművek közül. S még ha ezekhez — ha kell, ha nem alapon — zenés betéteket is illesztnek, biztosítottak vélik a sikert. Természetesen — és nem mellékesen — a kassza is telik, hiszen ezeket a műveket felemelt áron lehet kínálni. Megveszik. Ebben az inflálódo színházi kínálatban Molnár Ferenc darabjai a nívósabbak közé tartoznak. Épp ezért nem lehetne megcsúfolni, kiforgatni a vígjátékírási hazai klasszikusát.

A boldog békeévekben bevett gyakorlat volt, hogy a művet először valamelyik vidéki színházban mutatták be s aztán került csak a fővárosi publikum és a vitriolos tollú ítések elé. Akkoriban még elővigyázatosak voltak a rendezők, hiszen villámgyorsan óriásit lehetett bukni egy-egy félresikerült előadással.

E téren is fordult a világ. Ma már az is előfordulhat, hogy egy rendező Bu-

Egy, kettő, há...

Molnár
Ferenc

bemutatókról

dapesteni színpadra viszi a darabot s aztán vidékre telepíti. Változatlanul. Keres vele itt is, ott is. Elrontja itt is, ott is. S a vidéki színház még hálás is lehet, mert a fővárosi művész náluk dolgozott.

Rátonyi Róbert a Thália Színházban nem is oly régen már megrendezte a Doktor urat. Nagy találmányként Kellér Dezső átdolgozásában és Zerkovitz Béla operettszlágerével. Operett lesz a kedves kis vígjáték a debreceni Csokonai Színház színpadán is. A dalbetétek — mivel Molnár Ferenc nem számított rájuk — darabidegenek, megszakítják, elhúzzák, nyúlóssá teszik az előadást. Nincs rosszabb, mint a ritmustalan, lassan bandukoló vígjáték, melyben még a próza sem egészen Molnár Ferencé. Ugy tűnik, a rendező szerzőként is közreműködött. Nem sok sikerrel. Poénjai korántsem olyan eredetiek, mint a mesteré voltak.

Attól, hogy a néző nem nevet a darab minden egyes szaván, még jól szórakozhatna. Csak hogy Rátonyi rendezése hatásra törekedett s ennek érde-

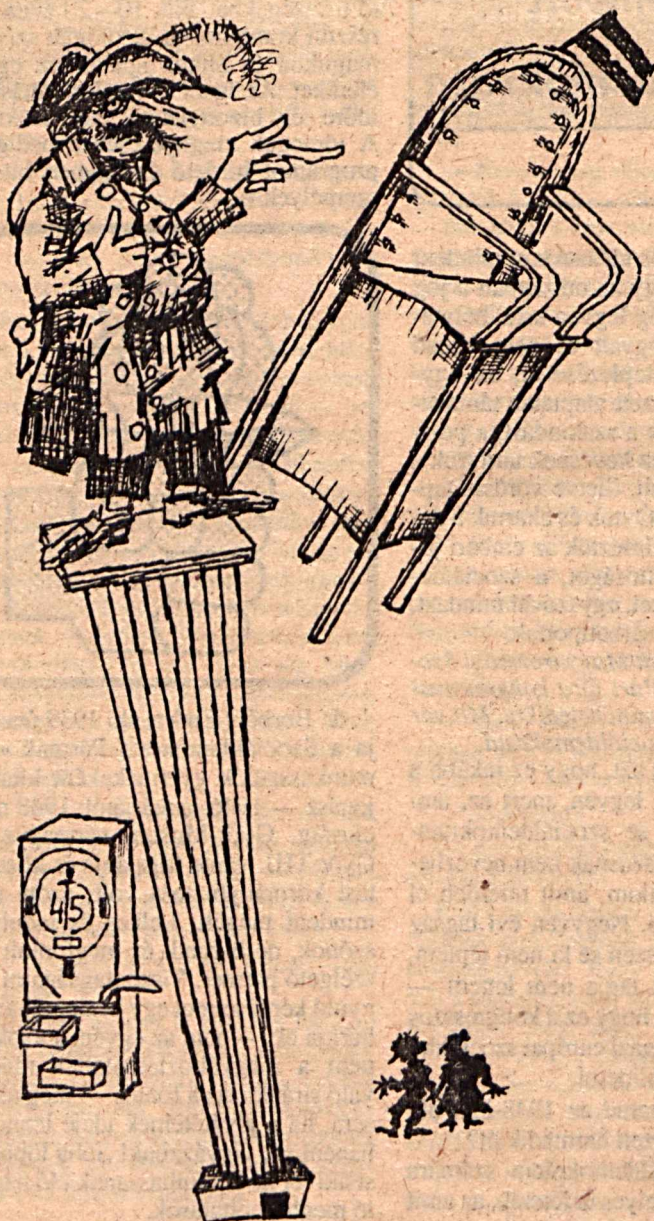
kében feláldozta mindazt, ami a vígjátékban érdekes. Elmosta a jellemeket, harsánnyá tette a finom humort, kiírtott az előadásból minden őszinte vonást. Abba a tévedésbe esett, hogy a vígjátékhoz nem szükséges emberábrázolás, elegendők a klisék, jól mutatnak a marionett-figurák.

Kár, mert ezzel nemcsak a debreceni közönség ízlését rontotta tovább, hanem a színészeknek is ártott. Erősítette egyébként is meglévő manírjait, látványos, ám színészi erőfeszítést nem igénylő alakításra ösztökölte őket. Az erős rendezői kéz hiánya leginkább a rendőrfogalmazót játszó Dániel Zsolt kabaréba illő játékán látszott. A színész néhány évvel ezelőtt kialakított magának egy stílust, melyről úgy gondolja, hogy jól áll neki, pedig ez már nem színészet, hanem ripacszkodás. Idegen a műfaj a címszereplőt játszó Sárközy Zoltántól is. Doktorának nincs humora, sármja, nincsenek őszinte érzelm megnyilvánulásai. A feleségét alakító Ferenc Éváról is csak az derül ki, hogy szép hangja van és mutatós külsejével primadonna lehetne egy operetben. Az ügyvédbojtot beugráló játszó Csutka István inkább azt erősíti, hogy kiváló táncoskomikus, színészi ereje a prózához kevés. Egyedül Puzsért, a betört alakító Vizi György találja meg az utat Molnár Ferenchez. Kedves, szeretetre méltó bűnözőt alakít — finom humorról, belülről építkezve, szívet szorítóan. De ő egymagában kevés, hogy oszlassa azt a szomorúságot, mely e félresikerült vígjáték-operett láttán kialakult.

Igazi Molnár Ferencet rendezett viszont Félix László és televíziós stábjja — Langmár András díszlet- és Wieber Mariann jelmeztervező — Győrben. Az Olympia olyan erős vígjátéki alap, melyet csak szakszerűen működésbe kell hozni. Félix ezt megteszi. Elegáns, pergő, ötletes előadása nem nélkülözi a groteszkbe átcsapó iróniát sem. Fricskázza a felső tízezerhez tartozó Plata-Ettingen családot s rendre ülnek a poénjai.

Igaz, ehhez jó partnerei a Kisfaludy Színház vezető színészei is. Berek Kati a hercegné szerepében megéli a nagyszonyi helyzeteket, de egyben lehetetlenségi felhangokkal ki is figurázza ezt az arisztokratikus jellemet. Az Olympiát játszó Csomor Csillának sem egyszerűen csak humora van, hanem ezzel érzéseket, hangulatokat, szenvedést és szárnyalást mutat meg nagyon emberien. Mosolygós viperál formál Linából, a család féltékeny-képlékeny rokonából Bessenyei Zsófia. Áts Gyula Plata-Ettingenben azt játssza el, hogy megjelenése, viselkedése mennyire ellenkezik azzal, ami a köztudatban kialakult róla. Hozzájuk képest gyengébb az öntudatos huszárcapitányt játszó Papp János. Mind lángolása, mind indulata kevés ahhoz, hogy hinni lehessen neki, Paláncz Ferenc és Uri István erősebb színpadi eszközökkel dolgozik ugyan, mégsem túloznak annyira, hogy kivesse őket az előadás.

Kudarcs és siker. Félreértett (egy) és megértett (kettő) Molnár Ferenc. A következő dobás (három) a pontos színészvezetéséről ismert, határozott elképzelésekkel rendelkező Csizmadia Tibor kezében van Nyíregyházán...

Banga Ferenc

RÉM-

MESÉK

Czakó Gábor

Tülkapás II.

— Mi tagadás, én is túlkaptam egyszer. — A bőrfotel karpámája mögül háromnegyed napóleonnai férfiú emelkedett ki. Fölborzolta kekiszín bajuszát. — Na jó, kétszer, de régen, a hetvenes évek elején. Először ugye azzal az ötven millióval. Khm. Aminek a nyolcvan százalékat hiánytalanul továbbadtam a megfelelő helyekre. Khm. Máskülönben befuccsolt volna az építkezés, az első komoly interkontinentális vállalkozás, ami mostanáig referenciabázis a nyugat előtt, kibontakozásunk alapja. Khm. A nagy egész felől nézve így ez az eset nem is nevezhető valódi túlkapásnak. A második se, khm, ha az első nem az. Ráadásul kiprovokálta az a vén, korlátolt revizor, aki a horthysta szemével egyre hibát keresett a munkánkban és amit talált, szóval az említett összeget, khm, vagyis a hiányát, azt nyomban jelentette.

Szerencsére éberek voltunk, másfél órán belül lekapcsoltuk. Nem nyúltunk hozzá egy újjal sem, kérdésekkel sem zaklattuk, olvashatott, heverészhetett, nézhette a tévét. Khm. Hatvanhét nap múlva kioktattuk, hogy esetleges panaszával legföljebb az ideg orvosát keresheti föl, a könyvelés tisztább a patyolatnál. Azzal hazaengedtük. Khm. Othon fűtött lakás várta, rendezett telefonszámla, tele hűtőszekrény. — Vállpántos ingéről lesöpörte a kóbor ropimorzákat. — Lehetővé tettük számára azt is, hogy megtalálja és hazavigye feleségét a szanatóriumból. Khm. Az asszony egy kicsit túlságosan jól érezte magát, hízott vagy ötven-hatvan kilót. Khm.

Mű és mérték

Milan Kundera Václav Havel színműveiről

Nagy echót kiváltó írás jelent meg a minap a Süddeutsche Zeitung 223. számának irodalmi mellékletében. Szerzője Milan Kundera, az ominózus írás címe pedig „Ismerik Önök Havel színműveit?”. A kérdés elsősorban Havel azon csodálóinak szól, akik őt a gegenspieler, az ellenzéki fenegyerek pozitívájába „öltöztették”, s így kívánják őt egyfajta piedesztán látni, ünnepelni. Holott Václav Havelt épp művei szedik azzá, ami. „Allergikusan reagálok, ha az „életéről, mint műalkotásról” van szó, hisz az élet sohasem alakítható úgy, hogy egy műalkotáshoz váljék hasonlónak.” — Vallja Kundera, majd a gondolatot Havel életének momentumaival veti össze. Havel élete ténylegesen hasonlít egy műalkotáshoz — ismeri el —, világos vonalai mély benyomást keltenek, s mert élete lehetne a téma, amely egy zárt kompozícióban jelenik meg s ez vonzóbbá tehetné magát az embert mint a művészt, ezért csalóka. Havel hosszú és kitartó politikai harcot folytatott, ezért többször börtönbe is került. Polgártársai batorságot, hitet öntött — ez mind igaz, de épp ez az, ami személyével kapcsolatban tévútra navigál. Ekkor teremthető meg az a helyzet, amikor a művész alkotása elvész saját személyének előtérbe kerülésével. Kundera villanásszerű Havel életrajzzal is szolgál, emígyen: Havel még nem volt 30 éves, amikor Prágában már játszották első darabjait, a Kerti ünnepet és az Értésítést. Intelligensen provokatív humor jellemezte mindkét művét. (Kiemelkedő volt a rendezés is!) A prágai színház szemtelen és nyílt atmoszférájú volt a megfelelőt Havel szellemének, ami ez esetben nem különíthető el a művek szellemétől! A drámaíró szövege mindenkor munkájának az alapját jelenti. Ezután ismét nyomatékosan leszögezi, „...éppen a művei adták a politikai Havelnek óriási mértékeket, amelyek nélkül nem lehet őt megérteni...”

A továbbiakban egy Párizsban frissen bemutatott Havel darabról szól elismerően, amely a Largodesoloto címet viseli. Ebben Havel elgondolkodtatását helyzetéről: egy emberről, aki teljesen a politikai harcnak adta át ma-

gát, s már nem ura magának, mert mindenki a maga tulajdonának akarja. Abban a pillanatban, amikor rendőrök jönnek, hogy letartóztassák, még örül is, hisz végre saját magának élhet s megtalálhatja önmagát. Ő egy nemzeti hős, és nem úgy hordja a sorsát, mint a dicsőség árát, hanem mint súlyos terhet viseli. Szívesen tenne mást, szívesen szabadulna meg sorsától, de nem tud. Valamiféle erő uralkodik rajta, Havel szerint valami felelősségérzet-féle. Tartalmazza a kételkedő felismerést (amit igazán csak egy dráma-vagy regényíró érhet el), hogy nem lehetséges egység a karakter és a sors között. Az egyiknek mindig fel kell áldoznia magát a másikért, noha ezek az áldozatok mindig fájdalommal járnak. Havelnek azt a helyzetét kell tisztán látnunk — figyelmeztet újfent Milan Kundera —, amelyben önmagát, képességeit ítéli meg, önironikusan, kételkedően. Nem pedig a giccses, a bölcselkedőt.

A jelen politika személyiségei között olyat találni, akit bölcsessége miatt tüntettek ki, nehéz. Havelnél nem politikai, hanem költői bölcsességről van szó, s ez igazán csak műveinek közvetítésével érhető tetten. Igen fontos tehát Havelnek, az embernek megmértetésekor paralell Havelnek, a művészek megmértetésére is.

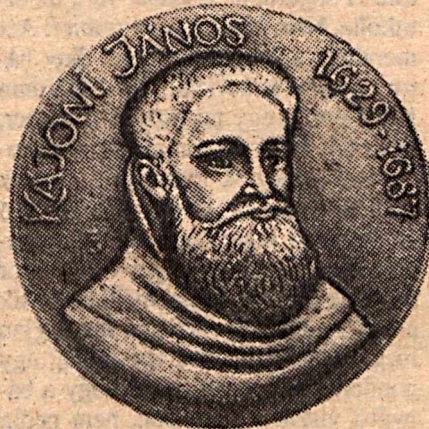
Kundera szövegét Werner Paul ültette át cseh nyelvből németre.

Bayer Béla

A prágai rendőrség ismét letartóztatta Václav Havel ellenzéki író, majd rövid fogvatartás után szabadon engedte, mert Havel orvosa súlyos légzőszervi komplikációt állapított meg és kórházi kezelést írt elő beteg számára. Az író nyilvánvalóan azért tartóztatták le, mert ő is aláírta azt az ellenzéki kiáltványt, amelyben felszólították a lakosságot: szombaton tüntetéssel emlékezzen meg a független cseh-szlovák köztársaság megalakulásának 71. évfordulójáról.

Az erdélyi Brueghel Kájoni-díja

A múlt év márciusában létrejött Erdély Művészetéért Alapítvány — többek között — olyan kisebbségi sorsba kényszerült képző-, ipar- és népművész nemzettársaink alkotómunkájának segítségét tekinti céljának, „akik történetlenül megőrizték és önzetlenül továbbhagyományozták a magyar lelkiesség századokon át felhalmozott tapasztalatait.” A kiállításokat szervező, katalógusokat, tájékoztatókat kiadó, ösztöndíjakat folyósító, az erdélyi művelődési hagyományokat előadásokon feltáró Alapítvány idén új kezdeményezéssel gyarapította tiszteletet érdemlő kezdeményezéseit; létrehívta a Kájoni János művészeti díjat! A nagy székelyföldi polihisztor születésének 360. évfordulóján első alkalommal odaítélte díjra a kuratórium Incze János Désen élő festőművészt tartotta méltónak. S mert a jeles mester 1989. október 19-én ünnepelte 80. születésnapját, az Alapítvány e napon nyitotta meg Incze János tárlatát a Budai Várban — a Széchenyi Könyvtárban —, s itt és ekkor nyújtotta át Hajdú Demeter Dénes a díjat, a Kájoni-plakettet is. Sajnos nem személyesen Incze Jánosnak — hiszen ő nem lehetett jelen, csak lélekben, s művei által — hanem az őt köszöntő, őt képviselő régi barátunk, az eljuttatás feladatát vállaló László Gyula profesz-

szornak. (A mellékelt képen a Kájoni-plakett, Törös Gábor nagybányai szobrász alkotása.)

Dés, e vidékeinken alig ismert, a sajtóban ritkán szereplő erdélyi kisváros festőjeként sokáig csupán Dési Huber Istvánt, az aranyművesből művészévé vált képirót tartottuk számon. E különösen feszes atmoszférájú város mai festő-krónikása Incze János 1935-ben került a városba. S csak hat évvel később, 1941-ben, a Barabás Miklós Céh fiataljainak kolozsvári kollektív kiállításán tűnt fel sodró erejű táblaképeivel. S addig?

Incze János a Szatmár megyei Sziénváralján született — ahol annak idején Erdősi Sylvester János is —, 1909. október 19-én. Az algimnáziumot Szatmáron végezte, s itt Sarkadi

Sándor és Popp Aurél, a helyben dolgozó szobrász illetve festőművész bővületébe került. Szabad idejét az ő műtermükben tölti, a nyári vakációkat

meg nagynénjénél, a festők városában, Nagybanán. Csoda-e ezek után, ha a paletták vonzásának így kiteve maga is ecsetet, vásznat vesz kezébe? Előbb azonban el kellett hagynia Szatmárt. Kádár-segéd apja, akinek hét gyermek eltartásáról kellett gondoskodnia, nem tudta fizetni a legidősebb, János szatmári költségeit. Így kötött ki a kolozsvári porcelángyárban mint festőmunkás. Olyan műhelytársa volt itt mint Gáll Ferenc, aki közben Francios Gall néven vált világhírűvé Párizsban. Majd felfedezi a sétatéri festőiskolát. Tanítói oklevelével előbb Zilahra nevezik ki, majd — végérvényesen! — Dés következett. „Az erdélyi Brueghel”. Azért tisztelik meg művészetének értője e névvel Incze Jánost, mert — miként a nagy németalföldi — ő is ama „rálátásos” módszerrel alkotja képeit. Hogy miként? Maga mesélte el. Már gyermekként sokat járta a hegyeket, megmászta a Várhegyet, az Apahegyet, Varjastetőt, Vigyorgót, Komzsát... Egyszerre láthatta így a magasból a házakat, ólakat, kerítéseket, boglyákat, fákat, állatokat. Milyen kicsi volt főnről minden! Később a hegyeket a házak emeleite váltotta fel, emeleti lakásai! Hát innen születtek „lélátásos” képei! Képei a kisváros hullámozó életével, a hétköznapok egyszerű figuráival, a vásárokkal és sokadal-makkal. Amint megszemelelhetjük azt tárlatán, a születésnap kiállításán.

Dr. Polgárdy Géza

Bőrparádé	'90
Vevő	lennék..

Az utóbbi években erőteljesen csökkent a felsőruházati termékek forgalma. A termelők erre kétféle képpen reagáltak. Volt, aki árat emelt, volt, aki megpróbált valami újat, valami pénztárcanyitogatásra kényszerítőt kitalálni. Ez utóbbi — számunkra szimpatikusabb — utat választotta a Hunor Pécsi Kesztyű- és Bőrruházati Vállalat. Mivel saját „fejlesztői” nem bizonyultak elegendőnek a nagy munkára, pályázatot hirdettek iparművészek számára. A pályázat díjnyertes kollekcióiból a Pesti Vigadóban tartottak bemutatót, mely már a jövő év jegyében zajlott. A Hunor elsősorban Nyugatra kacsingat, erre kényszeríti őket az, hogy a bőrtermékek alapanyagát szinte kivétel nélkül onnan importálják. Ez meglátszott a modelleken is. Tucatnál több stílusban sorakoztatták fel a bőrtermékek teljes skáláját. Nosztalgia sportruhák a huszas évekből, a fiatalok számára az országutak motorosainak, a rockereknek tervezett öltözékeket ajánlják. A gyarmati, trópusi stílusban készült modellek az ausztráliai erdők és sivatagok színeiben, ennek mintegy ellentételeként jelent meg az osztrák motívumokkal díszített tiroli öltözet. Jellemző színei a mély olajzöld és az ősi levelek bordója. Konkrét alkalmakra készült a Hunting elnevezésű ruhacsaldó: falkavadászatra, lovagláshoz, kiránduláshoz — természetes színekben: ózbarna, homokszín jellemezte ezeket. Talán a legszebben megkomponált modellek a vindorsoriak voltak. A skót felföld ködbevesző tájait idéző színek, a nagyvárosok és a vidék finom ötvöztése — csupa pasziell. Rózsaszín, májva és fehér. Csipkével, strasszokkal és ragyogó gombokkal egészítve ki az elegáns hölgyruhákat. A délutánra, koktéllra szánt bőrmodellek hossza változó. A fiatal és karcsú lányok redőzött vagy szűk mini kosztümbe öltözhetnek, az idősebb korosztály számára általában lábszárközépig vagy még az alá érő bőrkosztyümöket ajánlanak a Hunor tervezői. A magyar közönség számára talán újdonságnak foghatni a „karrierista” nőknek tervezett kollekció. Fekete, mélyzöld és mélybordó, nagyon kevés és visszafogott díszítéssel. A sikeres nőről inkább a különleges finom, a franciabáronnyal vetekedő puha sertésvelúr és a leheletkönnyű juhnappa árulkodik. A kollekció sikerén nem csodálkozhatunk: a Hunor termékeit a Lauder cég mellett az USA-ban Christian Dior, Európában pedig Pierre Cardin márkajelzésével forgalmazzák. A gyártó némi szabadságot is engedett az iparművészeknek, amikor bemutatták a füllelt barokk és a velencei paloták hangulatát idéző kosztümöket, melyeket elsősorban alkalmi öltözékeknek szánják. A bemutató végén a közelgő tél jegyében vonultak fel a valódi bőr és a legnemesebb szőrme kombinációjából összeállított modellek. Világ színvonal és minőség. Igazi profi munka, egyetlen kis szépséghibával: a magyar vásárlók pénztárcája sokkal laposabb, hogysem vásárolni tudna ezekből a modellekből.

— csik —

Pályakorrekció

A címlapfotóra kívánczó Ina Hartleben kisasszonnyal gummersbachi (NSZK, Nordrhein Westphalen) látogatásom során hozott össze a véletlen.

Abban, hogy írok róla, mégsem exkluzív megjelenése motivált. Hogy 31 évesen még diák, csak pár mondatos dialógusunk után derült fény. Megdöbbenésemet erősítendő, rövidke történettel szolgált. — 5 évig voltam stewardess az LTU(privat!) gépein. A párszegény klíma kikezdte a nyálkahártyáimat. Egy váratlan fertőzés után — ami azután műtéti beavatkozáshoz is vezetett —, választanom kellett. Vagy a repülés, újabb műtétek kilátásaival, vagy a pályamódosítás.

Az utóbbi mellett döntöttem. Mivel előképzésem során két nyelvet is elsá-

Asszonyorsok

Nincs orvos, aki a honvágyat gyógyítaná

Szofie Bandel már negyvenhárom esztendeje az NSZK-ban él, jelenleg Hasselrothban, ahová nem önszántából került.

— Hogy dolgokat a legelején kezdjem — emlékezik Bandel asszony — 1944 végén bejöttek az oroszok. A következő év januárjában pedig elvitték a fiatalokat dolgozni. Három bátyám közül kettőt is. A Pistát a feleségével együtt bevitték Majosról Bonyhádra. A gimnáziumban gyűjtötték össze a német származásúakat. Emlékszem, minden házból hiányzott valaki. Pedig a bátyám egyetlen pártnak sem volt a tagja, soha nem politizált. A Pista szemüveg nélkül szinte vak volt, alig látott. A sógornóm kisbabát várt, de eltitkolta. Nem látszott rajta semmi. Azt mondták, a Bácskába viszik őket három napra kukoricát törni. Három jöttek értük; egy parasztfurma ember, egy zsidó és egy kommunista. A szüleim megkérdezték tőlük: mit akarnak ettől az embertől, hiszen nem lát és ő az egyetlen kenyérkeresője a családnak, mert az apánk beteges volt. Akkor az egyik azt válaszolta, majd ha átesik a kövön, akkor megtalálja, mit fogjon meg, mit emeljen föl. Így utólag úgy gondolom, biztosan tudta, hogy a bányába viszik a fiatalokat, nem pedig kukoricát törni. Kijelöltek melléjük egy orvost és két ápolót, de őket visszaküldték. Bajáról, elmondták, hogy a fiatalok nem maradtak a Bácskában. Sokáig hírt sem kaptunk róluk.

— De valaki csak visszajött közülük?

— Akkor nem, csak később. Úgy 1946 májusában két asszony érkezett haza, mindketten betegek voltak. Az egyik a sógornóm volt. Borzasztóan fel volt fujódva, a teste tele volt vízzel, haját kopaszra nyírták, ő maga tetves volt. Sírva fakadtunk, amikor megláttuk.

— Mi lett a gyerekével?

— A gyereke és a Pista meghalt odakint, az orosz Krimben. Elmondta, egy kőfejű bányába vitték őket dol-

Stewardessből

jáítottam s kedvet is éreztem hozzá, az ipar-nagykereskedői hivatást választottam. Ehhez viszont nem voltam kellően felkészült. Így iratkoztam be a kölni főiskola ideillő szakára.

— „Rendes” hallgatónak?

— Igen.

— Ki finanszírozta a stúdiumokat, a szülei?

— Dehogy. Jómagam. Tisztességes pénzbeni juttatást kapok!

— Ösztöndíjat talán?

— Nem. Megmagyarázom. Miután a repülést egészségügyi okokból kellett felhagynom, megítéltésem a munkanélküliekkel vált azonossá. Így, a valamikori jövedelmem (ami átlagon felüli

üzletasszony

volt!) 65%-át havonta folyósítják, másodiploám megszerzéséig. Nos, immenpenz. Februárban záróvizsgázom, utána munkakör s újabb jól fizető állás vár. Ma dan ez lesz egzisztenciám forrása.

— Mások is járnak hasonló cipőben?

— Hogyne! A jelenlegi évfolyamon hánman vagyunk.

— Általánosnak tekinthető ez a gyakorlat?

— Ahogy mondja, sőt, törvényszerűnek. No, de túl sok lesz már a kérdés mosolyodott el pajkosan, mialatt faképpel hagyott. A hazai átképzési tortúrákat előzökodásokat ismerve, jut eszembe: akadémia modellértéket is tulajdoníthatnánk a hallgatóknak, hogy — ahogy mondani szokás — önként és dalolva oldhassuk meg ebbennyalgódéseinket.

— bayer —

fel nőttek válogatás nélkül. Szükségem volt ott állni egy vödör. Ránk csukták a vasajtót. Mi akkor, ott azt hittük, Oroszországba visznek bennünket is. Ausztriáig húzta a szerelvényt a mozdony, ott vakvágányra állították, majd a mozdonyt elvitték az oroszok. Ott még pig veszteltünk ott, mire kimerészkedünk. Addig senki sem kérdezett meg tőlünk, szeretnénk-e enni, inni. Valaki kimászott a vagon ablakán, kifeszítette az ajtót, így jutottunk ki szabadba. Apám szerzett két téglát, tükzet csiholt és kávét főzött: azóta sem ittam olyan jó kávét!

— Hová kerültek ezután?

— Linzbe a vöröskereszthez, teje kávét és meleg levest kaptunk, az ott onnan Passauba vezetett, ahol fertőtlenítettek bennünket. A hosszú hajjal egészen fehér lett a fertőtlenítőszerrel. Majd lágerbe kerülünk, ahonnan csak azokat engedték el, akiknek rokonok éltek Németországban. Két hét láger után minket is elvittek, és egy kis német faluban szálltunk ki a vonatból. Sehol egy teremtet lélek. Rémszerű csönd. Arra gondoltunk elmenekülni innen az emberek, vagy meghaltak. Egyszer csak egy kislány pillantott meg, valahonnan előbújt és elkiáltotta magát: ezek nem feketék!

— Kiket vártak ott az emberek?

— Úgy gondolták, Magyarországról csak cigányok érkehetnek. Nem kedveltek bennünket, azt tartották, a háború hozott minket, mint a colorádóbogarat a krumpli. Szükséges rosszvoltunk. Szóval nagyon nehezen fogadtak be bennünket, fekhelyért és élelemért dolgoztunk nekik, de sokan mégsem tudtak jóllakni.

Szofie Bandel élete ezután sem volt könnyű. Tanult és dolgozott. 1947-ben eltemette az édesapját. Enyhülést csak 1949 hozott, amikor bevezették az új márkát, ekkor építkezésre is gondolkodhattak. Közben férjhez ment, négygyereket neveltek föl együtt a férjével, mindegyiknek a kezébe szakmát adtak. Eltemette édesanyját, férje nagyanyját és annak szüleit. Elcélta a családért végzett áldozatos munka töltött ki. Amikor először látogatott haza, szíve örömeiben:

— Nincsen orvos, aki a honvágyat gyógyítani tudná — mondja. — Az én hazám Magyarországon. Itt akarok meghalni. Temessenek engem magyarság földbe. Ez az én nagy vágyam. Szép és nehéz életem volt. Sokszor gondoltam a bajban édesanyám szavaira: csak hinni kell és megsegít az Isten.

Veress Éva

Rádió, televízió

KOSSUTH RADIO

8.20: A hét zeneműve. 8.50: A hét költője: Csorba Győző. 9.00—11.00: Napközben. 11.05: Hagyományápolók. 11.35: Szép remények. 12.40: Rólik van szó! 12.45: Egy hazában. 13.00: Klasszikusok délidőben. 14.05: Értékmegőrző. 14.35: Kóruspódium. 15.00: Az olvasás gyönyörűsége. 15.30: Zenei Tükör. 16.00: Tizenhat óra. 16.15: Miska bácsi negyedórja. 16.30: Nyitnikék — Kisiskolások műsora. 17.00: Eco-mix. Gazdasági magazin. 17.30: Beszéljünk zenéről. 17.55: Ipargazdák. 18.05: Láttuk, hallottuk, olvastuk. 18.30: Esti Magazin. 19.15: Sportvilág. 19.30: Hol volt, hol nem volt... 19.40: Győre Zoltán: Két muzsikás egy hazában. 19.50: Gong. 20.00: PAF-műsor. 21.00: Fejezetek a rádiótörténelemből. 22.00: Hírvilág. 22.33: Halló, itt vagyok! 23.30: Schubert: I. szimfónia

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Rivaldafényben. 9.05: A Zsebrádiósínház bemutatója. 9.25: Egy énekes — több szerep. 10.00: Magyarán szólva. 10.15: Rockzene D-n. 11.05: Hogy tetszik lenni? 11.35: Karel Valdauf saját keringőt és polkát vezényli. 12.10: Nóták. 12.53: Kis magyar néprajz. 13.05: Slágerműzeum. 14.00: Kettőtől ötig... 17.05: Kölyökrádió. 17.30: Ötödik sebesség. 18.30: Pop-regisztr. 19.05: Vissza... Lengyelországból. 23.10: Sporthíradó. 23.20—0.14: Rockújság.

MARTÓK RÁDIÓ

9.06: Baróti István orgonahangversenye a Mátyás templomban. 10.34: Eljuthetetlen arcok az Operaházból. 11.01: Kamarazene. 12.05: Zenekari muzsika. 13.00: Magazin mozaik. 14.00: Hazatérés idegenből. 14.30: Cherubini: d-moll vonósnygyes. 15.00: Szimfonikus zene. 17.06: Richard Strauss: A rózsalovag. 18.30: Bartók/rész. 19.05: Follow me! Angol nyelvű dalverseny kezdőknek. 19.20: Kommt mit Alapfokú német társalgás. 19.35: Beszéljünk a Magyar Rádió márványos történetéről. Kb. 22.00: Szimfonikus zene. 23.03: Operaáriák. 23.30: A hét zeneműve.

TV1

9.00: Képűjság. 9.05: Tévétorna a győzdíjasoknak. 9.10: Két férfi, egy nő. 10.10: A HÉT. 11.10: Delta. 11.35: Képűjság. 16.30: Hírek. 16.35: A hét videóújság. 16.45: Stíri. 16.55: A hét videóújság? 17.40: Három nap tévé-műsora. 17.45: Szám-adás. 18.00: Egy szó, mint száz. 18.45: Reklám. 19.50: Esti mese. 19.00: Új cím-cím. 20.20: Reklám. 19.30: Híradó. 20.00: Reklám. 20.05: Ha lúd, legyen sosor! 21.15: Panoráma. 22.00: Reklám. 22.05: Az apostagi zsinagóga. 23.10: Tudatos hasadás. 23.10: Híradó

TV2

17.00: Képűjság. 17.15: TV2. 17.45: Kérdezz! Felelek. 18.00: Hét-hatkor. 18.25: Gyerekeknek! 19.00: A Forsyte Saga. 19.50: TV2. 20.00: Körzeti tévéstúdiók műsora. 20.55: TV2. 21.00: Híradó 2. 21.20: TV2. 21.30: Telesport. Kb. 23.00: TV2 — Napzárta.

RTL PLUS

6.00: Halló, Európa — Jó reggelt, Németország! 9.10: A Springfieldek története. 10.05: Játékshow. 10.35: Telebutik. 11.00: New York érzésvilága. 11.45: Rendőrségi jelentés. 12.05: A kalapács. 12.30: Komolyzene délidőben. 13.00: A mai nap műsora. 13.05: Telebutik. 13.30: Kaliforniai klán. 14.15: Látogató a derült égből. 15.45: Üzleti hírek. 15.55: Hírek. 16.00: A Springfieldek története. 16.50: Gazdagok és szűkek. 17.15: Játékshow. 17.45: Pronto Salvatore. 17.55: Hírek. 18.00: Baretta. Krimisorozat. 18.45: Hírek. 19.10: Karlchen. 19.12: Időjárás-jelentés. 19.20: Airwolf. Akció-filmsorozat. 20.15: A főnök. Krimisorozat. 21.10: Ide nekünk a fiúkat! Francia tinédzserkomédia. 22.55: Hírek. 23.00: Kult-Tour. 23.10: Kulturális magazin. 23.40: Férfi-magazin. 0.15: Pankráció. 0.50: Esti mese felnőtteknek. 0.55: Műsorzárás.

SUPER CHANNEL

7.00: Hírek. 7.05: Időjárás-jelentés. 7.09: Üzleti hírek. 7.30: Hírek, időjárás-jelentés. 7.39: Üzleti hírek. 7.58: Időjárás-jelentés. 8.00: Egyveleg. Könnyűzenei koncertek, klippek. 15.30: Nino Firetto zenés műsora: Klipek, kívánságok, stúdióvendégek. 16.30: Hullámhosszon. Elő-telefonos műsor. 18.30: Off the Wall. Hírek a rock-, a pop- és a divatvilágból. 19.30: Időjárás. A tavalyi év sorozataiból. 20.00: Turistamagazin. Utájanlatok német nyelven. 20.30: Utazás Japánba. Keith Adams sorozata. 21.00: Túlélés. Brit természetfilm-sorozat. 22.00: Hírek, időjárás. 22.10: Természetfilm-sorozat. 23.10: A jegesmedve birodalma. 0.10: Hírek időjárás. 00.20: Coca Cola Eurochart. Százasképlégerlista. 1.20: Időjárás. A tavalyi sorozatokból. 1.50: Egyveleg. 2.00: Műsorzárás.

TV5

16.05: Hírek. 16.10: 7-ről 7-re. 16.10: Esély a daloknak. Pascal Sevran varietéje. 17.30: Konyhatíkok. Michel Oliver receptjei. 18.00: Számok és betűk. Játékos vetélkedő. 18.20: Pihenőidő. Gyermekműsor. 19.00: Útikalandok. 19.30: Hírek, időjárás. 19.40: Csillagzó papíros. 20.00: Új Világ. Hírmagazin Kanadáról. 21.00: Thalassa. Tengeri magazin. 22.00: Tv-híradó. 22.25: Időjárás-jelentés. 22.30: Quartango. Varieté. 23.15: Az ardenneki csata. Dokumentumfilm-sorozat. 0.35: Műsorzárás.

SAT1

6.00: Jó reggelt a SAT1-gyel! 8.30: Hírek. Időjárás. 8.35: Közkórház. 9.20: Öletek konyhatündéreknek. 9.30: Műsorelőzetes. 9.35: Szomszédok. 10.00: Hírek. Időjárás. 10.05: Mr. Ed. Vígjátéksorozat. 10.30: Bankszámlaszám a popsikon. Angol filmvígjáték. 12.25: Szerencsekerék. 13.00: Tévétőzsde. 14.00: Műsorelőzetes. 14.05: Pixi az égi kakukklészekben. Rajzfilmsorozat. 14.30: Ház-tartási ötletek. Horoszkóp. 14.40: Közkórház. 15.55: Az arany lövés. 16.05: Daniel Boone. Westernsorozat. 17.00: Hírek. Időjárás. 17.10: Szomszédok. 17.45: Műsorelőzetes. 17.50: Carson és Carson. Krimisorozat. 18.45: Hírek. 19.00: Szerencsekerék.

19.30: Ünnepek ünneplése. NSZK népzenei műsor. 20.25: Időjárás. 20.30: Hunter. Krimisorozat. 21.25: Hírek. 21.30: Tizenkét lány és egy férfi. Osztrák filmvígjáték. 23.10: Hírek, sport, időjárás. 23.20: Ujdonságok és sztorik. 0.00: Vallásos szemszögből. 0.05: Műsorelőzetes.

JUGOSLÁV TELEVÍZIÓ

1. műsor: 8.10: Műsorismertetés. 8.15: TV-naptár. 8.25: Hírek. 8.30: Dositej Obradovic. 8.45: Gyermekműsor. 9.00: Iskolatelevízió műsora. 10.30: Hírek. 10.35: Iskolatelevízió műsora. 12.30: Hírek. 12.35: Műsorismertetés. 12.40: Elmulasztották — nézzék! 15.05: Műsorismertetés. 15.10: Hírek. 15.15: Éjszakai program — ism. 16.30: Magyar híradó. 17.15: TV-napló I. 17.35: Oktatóműsor. 18.05: Számok és betűk. 18.25: Látó-kör. 19.10: Időjárás. 19.13: Rajzfilm. 19.30: TV-napló II. 19.53: A mai sport. 20.00: Drámaest. 21.05: Komoly zenei műsor. 21.50: TV-napló III. 22.10: Éjszakai program. 0.10: Hírek. 0.15: A keddi műsor ismertetése.

2. műsor: 17.40: Műsorismertetés. 17.45: Hírek. 17.50: TV-naptár. 18.00: Zágrábi panoráma. 18.15: A sport világa. 19.30: TV-napló. 20.00: Külpolitikai műsor. 20.45: Hírek. 20.52: Időjárás. 20.55: Kis koncert. 21.15: Filmsorozat. 22.10: Dokumentumest. 23.40: A keddi műsor ismertetése.

Az RTL PLUS, Super Channel, TV5 és SAT1 műsorát részletesen közli a Telehold

SZABAD EURÓPA
RÁDIÓ

Hétfői műsor

6.00: Kezdődik a nap: hírek, hírmagarázatok, műsorismertetés, napi kalendárium, zene 8.00: Hírek 8.10: Élő egyház 9.00: Hírek 9.10: Földközben 9.40: Nyugati folyóiratszemele 10.00: Hírek 10.10: Zene-szó 10.40: Nyitott szemmel 10.50: Nyugati levél 11.00: Hírek 11.10: Protestáns világ 11.40: Irodalmi műsor 12.00: Déli harangszó—Hírek 12.10: Múlt idő, jelen idő 13.00: A Mai nap és műsorismertetés 13.25: A munka világa 13.50: Nyugati levél 14.00: Hírek 14.10: Zene-szó 14.40: Hobby 14.50: Párizsi magyar figyelő 15.00: Hírek, műsorismertetés—Délutáni randevú 16.00: Hírek 16.10: Múlt idő, jelen idő 17.00: Hírek, műsorismertetés 17.10: Forgószínpad 17.45: Nemzetközi sajtószemele 18.00: Hírek, magyar- és világhíradó 18.40: Irodalmi műsor 19.00: Hírek 19.10: Periszkóp 19.40: Figyelő 20.00: Hírek, magyar- és világhíradó 20.40: Kelet-európai szemle 20.50: Magyar lapokból idézünk 21.00: Hírek, műsorismertetés 21.10: Forgószínpad 21.45: Nemzetközi sajtószemele 22.00: A Mai nap késő esti kiadása 22.30: Zene-szó 23.00: Hírek 23.10: Periszkóp 23.40: Figyelő 24.00: Hírek 0.10: Nemzetközi sajtószemele 0.25: Kelet-európai szemle 0.35: Magyar lapokból idézünk 0.45: Műsorzárás

Megrendelőlap

Megrendelem a DÁTUM c. napilapot

...példányban és kérem, hogy a következő címre kézbesítsék.

A megrendelő neve:.....

Címe: (város, kerület, utca, ltp. emelet, ajtó):.....

Az előfizetés díja egy hónapra: 200,— Ft,

negyedévre: 600,— Ft,

fél évre: 1200,— Ft,

egy évre: 2400,— Ft.

mely az előfizető személyét 1989. december 31-ig feljogosítja díjtalan lakossági apróhirdetés igénybevételére.

Az előfizetési díjat a fenti címen nyugtával jelentkező kézbesítőnek fizetem ki.

aláírás

*A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítés nélkül az alábbi címre adják fel:
Vidéken: Postahivatal, helyben
Budapesten: Hírlapelőfizetési és Lapellátási Iroda (HELIR)
Budapest, XIII. Lehel u. 10/a.*

Labdarúgó NB I

A Tatabánya szolgáltatta a meglepetést

A tizenkettedik fordulóban az egyesek szerint már kiesőjelöltként emlegetett Tatabánya szolgáltatta a meglepetést: Járfás góljával elvitték a kupafőpróbát tartó Fradi otthonából mindhárom bajnoki pontot. A zöld-fehérek egyébként nem játszottak rosszul és szerdái a színházi mondás igazságában reménykedhetnek, vagyis a rossz főpróbát sikeres előadás követi majd szerdán az Admira Wacker ellen Szegeden. Egyaránt 3—0-ra győzött az Újpest és az MTK is, így az élen a helyzet változatlan. Az egyaránt 25—25 pontos két fővárosi csapatot a nagy formában levő Pécsi MSC követi, amely most is biztató eredményeket csillogtatott: A Garami-legénység a vidék elsőszámú reprezentánsává lépett.

Ferencváros—Tatabánya 0—1 (0—0) Üllői út, 15 000 néző. V: Molnár.

Ferencváros: Józsa—Vaszi, Pintér, Keller—Topor, Szeibert (Kincses 63. p.), Limperger—Páling, Wukovics (Keresztúri 79. p.), Dzurják—Fonyódy.

Tatabánya: Kiss—Lakatos, P. Nagy, Udvardy, Szalma, Domonics—Járfás, Csapó (Páli 59. p.), Váczi, Domesch—Szekeres.

A futballsors egyik iratlan szabálya érvényesült: a vendégek kivédekeztek a találkozó egészét és egyetlen nagy lehetőségüket kihasználták, aminek értékes három pont lett a jutalma.

MTK—VM—Vasas: 3—0 (2—0). Hungária körút: 5000 néző. V: Fekete.

MTK: Zsiborás—Katzembach, (Pölöskei 87. p.), Híres, Lőrincz, Vadász—Kékesi, Horváth Cs., Hannich, Balog T.—Jován, Balogh G. (Talapa az 56. p.).

Vasas: Andrusch—Pecha, Zentai, Mészöly, Gubucz—Kecskés, Komjáti, Zvara, Galachek—Zircher, Teodoru, Claude.

A kék-fehérek az első fél órában még keresték önmagukat, de aztán megtalálták góllövő cipőjüket és megszerezték a harmadik találatot is, amellyel — jobb gólkülönbségük révén megtartották listavezető pozíciójukat.

G: Balog T. (41. p.), Horváth (45. p.), Pölöskei (87. p.).

Videoton—Békéscsaba 0—1 (0—0). Székesfehérvár, 4000 néző. V: Kurmai.

Videoton: Petri—Csonka, Takács, Németh, Horváth—Máriássy (Müller a 87. p.), Emmer, Petress—Jónás (Tintarr az 59. p.), Csucsánszky, Szprecsak.

Békéscsaba: Bulyás—Szenti, Belvon, Otlakán, Fabuja—Mracsó, Csató, Pásztor (Major a 89. p.), Csanálosi, Takó—Zsinka.

A Videoton kihagyta helyzeteit, s ez a második félidőben megbosszulta magát: A taktikusabb vendégek megérdemelten vitték el a három bajnoki pontot. G: Belvon (57. p.).

Újpesti Dózsa—Haladás VSE 3—0 (1—0). Megyeri út, 2500 néző. V: Szilágyi.

Újpesti Dózsa: Brockhauser—Huszárik, Kósa, Kovács, Szlezák—Ba-

logh, Rubold, Szabó—Srot (Kecskés a 66. p.), Bácsi, Katona (Eszenyi a születésben).

Haladás: Kutasi—Hegy, Jávorka, Bognár, Görög—Tóth (Batus a 66. p.), Marton, Illés, Deéry (Szalai a 73. p.)—Csertői, Schäffer.

A nagy reményekkel érkező vasak, csak egy félidő ereig tudtak partnerei lenni a Dózsnak. Igaz, válogatott beállásukat Bognár Zoltánt kiállítás miatt szünet után már nélkülözniük kellett. G: Rubold (11-esből a 36. p.), Bácsi (a 63 és a 85. p.).

Siófok—Csepel 0—0. Siófok, 3000 néző. V: Plasek.

Siófok: Horváth—Kolovics, Aczél, Olajos, Szabó B.—Keszeg, Zsadányi (Palkovics 53. p.), Freppán (Herczeg 65. p.), Meksz—Borostyán, Kirchmayer.

Csepel: Szieben—Gyimesi, Szabó, Farkas (Horváth II. 60. p.), Horváth I.—Herbály (Ivancsics 46. p.), Deutsch, Varga, Vigh—Stefanov, Hamar.

A mérkőzés nem úgy indult, hogy a hazai csapat pontot veszít, de fölényük mit sem ért, mert ezúttal rendkívül körülményesek voltak a hazaiak.

Debrecen—Bp. Honvéd 2—1 (1—1). Debrecen, 8000 néző. V: Bognár.

DVSC: Horváth—Szűcs, Nagy, Balogh—Moldván, Vancsa (Adorján 71. p.), Sándor, Ulveczki—Dan (Plócai 72. p.), Rostás, Csiszár.

Bp. Honvéd: Diszl—Sallai, Szabó, Csuha (Szijjártó 57. p.), Cseh—Sikedi, Csábi, Bánfi (Füle 65. p.)—Csehi, Pisont, Gregor.

A Honvéd mezőnyben többet birtokolta a labdát, a hazaiak elsősorban a rendkívül kiemelkedően játszó Ulveczki révén sokkal több gólhelyzetet alakítottak ki és megérdemelten győztek. G: Ulveczki (26. p.), Moldván (58. p.), illetve (Csehi (20. p.).

PMSC—Veszprém 1—0 (1—0). Pécs, 8000 néző. V: Nagy L.

PMSC: Bodnár—Kónya, Márton, Bódog, Palaczky—Megyeri, Turi, Bérczy, Czéh (Nagy T. 70. p.)—Lovász (Czéma, 81. p.), Lehota.

Veszprém: Végh—Mónos, Bimbó, Csik, Szécsi (Perger, 46. p.)—Csomai, Bognár, Sánta—Rugovics, Süle, Medics (Horváth L. 63. p.).

Az elmúlt nyolc mérkőzésen veretlen két csapat közül a hazaiak bírták jobban a sorozat megtartásáért folytatott küzdelem izgalmát. A közepes színvonalú mérkőzésen a vendégek középpályásai nem találták taktikai megoldását a hazaiak erőszakos, erőteljes játéknak. G: Bérczy (44. p.).

Váci Izzó—Rába ETO 0—0. Vác, 3000 néző. V: Lázin.

Váci Izzó: Gelei—Kosztolnik (Fekete 46. p.), Talapa, Balog, Csima—Zombori, Nagy, Gyimesi, Víg—Répási, Farkas (Turtóczky 66. p.).

Rába—ETO: Boros—Udvardi, Hlgyvík, Bordás, Virág—Urbányi, Sallói (Bücs 84. p.), Sullivan, Somogyi—Mörtel, Hajszán (Handel 79. p.).

A második félidő már csak a megyei bajnokságra emlékeztetett. A csapatok gyúrták-gyúrogatták egymást, de a színvonal és a játék sava-borsa, a gól ezúttal is elmaradt.

Az érem másik oldala

„Elkötyavetyélt szupertrío” címmel a Tatabányai Bányászt és annak labdarúgó szakosztályvezetését erősen kompromittáló cikk jelent meg a Sport-plusz című hetilapban. A válogatott csatársor (Kiprich, Vincze, Plotár) csaknem egyidejű eladását, kiárusítását pellengérezi ki az írás, amelyben a lemondott szakosztályvezető, az egykori kiváló játékos Majtán József nyilatkozik. Mint azt a cikk elején megtudtuk, az egyesület és a szakosztály vezetése november végénél előbb nem óhajt a témában nyilatkozni, így az eléjük dobott kesztyű fel nem vételével, a hallgatással azt érték el, hogy megerősítik a Majtán által elmondottakat. (Igaz, kivárással taktikájukban lehetett tudatosság is.) Az említett írásnak ugyanis aktualitást adott, hogy a Tatabánya a tizedik fordulójig a kiesőzóna környékén vesztegelt, de a legutóbbi két fordulóban hat pontot gyűjtve a hetedik helyre tornászta fel magát a Bányász. S ha a középső élen tudunk maradni, akkor cseppet sem kaotikus a tatabányai helyzet. Legalábbis látszatra, amely tökéletesen elfedheti a lényegét...

— Mit szólnak az említett cikkhez? — kérdeztük Ország Józsefet, a tatabányai focisták szakosztályelnökét.

— Ledöbbenve olvastuk Majtán nyilatkozatát. Még hogy mi „rugdaltuk” játékosainkat, hogy írjanak alá már egy szerződést és menjenek külföldre...?!

A futballban egy cseppet is járatos ember tudja, hogy szinte minden valamirevaló játékos teljesen „be van szóva” attól, hogy külföldre, Nyugatra — nagyon sokszor az is mindegy, hogy első, második vagy harmadik osztályba — szerződ-

Kiprichéket nem lehetett megtartani

jön. Mutassanak egy olyan embert, aki klubhűségre, csapatérdekekre hivatkozva meg tudja győzni a játékos! Nézze, ha mi nem engedjük őket, akkor eladja másra. Lejárt ezeknek a szerződése, gyakorlatilag oda mehettek volna idehaza, ahova akartak. Önmagunk ellenségei nem vagyunk, miért ne adtuk volna el őket?

— Elfogadom az okfejtést, ha a játékosok valóban annyire be voltak indulva, mint mondja, hisz a Tatabánya nem akart két szék között a pad alá esni, így az értékeken aluli árakkal is elégedettek lehetnek, ami anyagilag azért rendbe tette a szakosztályt. De abban már nem tudok azonosulni a vezetéssel, hogy szinte egyszerre adta el a három nagyszerű csatárt. A bányászok körében — akik miatt a hazai mérkőzéseiket rendre vasárnap játsszák — nem mindegy, hogy miképpen szerepel a csapat, közülük nem kevesen a Vincze, Kiprich, Plotár csatártrío alakításaiért jártak ki a mérkőzésekre. Véleményem szerint ezt a kiárusítást lehetett (kellett!) volna ütemezni — a csapat stabilitása, eredményessége, a szurkolókkal való kompromisszum érdekében.

— Ha ennyire árnyaltan vázoljuk fel a problémát, akkor nincs kizárva, hogy igaza van. De mi bízunk abban, hogy Kiprichék nélkül a most bevetett fiatalokkal, az újonnan igazoltakkal sem vallunk szegényt. Véget ér a hullámvölgy és már is nem adunk okot a rosszízű pletykákra, például olyanokra hogy válság van a csapatnál, hogy hamarosan menesztjük az edzőt.

Bálint Gy.

FIFA-csomagterv

A magyar foci feltámasztására

Dr. Joao Havelange, a FIFA elnöke, segít a magyar labdarúgás talpraállításában.

— Javasoltam, hogy az 1990. április 19-i, Máltán sorra kerülő FIFA kongresszuson szövetségünk ismét jelölje Szepesi Györgyöt a Végrehajtó Bizottság tagjai közé. Az MLSZ két tisztségviselője várhatóan még az idén többnapos munkalátogatást tesz a FIFA Zürichben lévő központjában, ahol hasznos tapasztalatokra tehetnek szert az ügyvitelszervezés és más gyakorlati kérdések területén. Támogatom azon kérésüket, hogy a FIFA különböző szakbizottságaiban még jelentősebb legyen a magyar részvétel. Azon vagyok, hogy az MLSZ küldöttsége is legyen ott a december 9-i vb-döntő sorsolásán, mert 1990. első hónapjaiban lekötethetnék a magyar válogatott számára egy dél-amerikai túrát. Elképzeléseim szerint a brazil, az uruguay és argentin válogatott vállalná a barátságos mérkőzést, és ha Izraellel szemben Kolumbia is kivívná a döntő jogát, bizonyára ők is szívesen játszanának a magyarokkal. Méltó csattanója lehetne túrájuknak Los Angelesben, az Egyesült Államok legjobbjával való mérkőzés. Dr. Laczkó Mihály, az MLSZ elnöke azt is kérte, a FIFA edzőinstructorainak egyike — például Dettmar Cramer — utazzon több hónapra Magyarországra és pártatlan helyzetfelmérés után állapítsa meg,

mik a magyar labdarúgás legfőbb bajai. En hasznosnak tartanám, ha Cramer úr a szóban forgó dél-amerikai túrára is elkísérné a magyar csapatot, arról nem beszélve, hogy az MLSZ elnökének is a küldöttség tagjai között lenne a helye, mert így sportdiplomáciai téren javíthatná az MLSZ kapcsolatait — nyilatkozta dr. Joao Havelange.

Az NB I. állása

1. MTK-VM	12	17—7	25
2. Ú. Dózsa	12	17—8	25
3. Pécsi MSC	12	20—8	23
4. Ferencváros	12	18—9	21
5. Vasas	12	13—13	18
6. Debrecen	12	10—11	16
7. Tatabánya	12	7—9	16
8. Haladás	12	14—17	16
9. Videoton	12	8—11	16
10. Bp. Honvéd	12	12—13	15
11. Siófok	12	10—11	15
12. Veszprém	12	6—9	13
13. Békéscsaba	12	7—15	12
14. Rába ETO	12	9—12	9
15. Váci Izzó	12	8—13	9
16. Csepel	12	6—16	8

Kosárlabda NB I.

A megállíthatatlan Csepel

A Videoton sereghajtó

A jelekből ítélve mindegy, hogy idegenben vagy otthon, mindegy, hogy ki az ellenfél, a Csepel gárdája sorozatban csak győz. A nyolcadik fordulóban a jobb sorsra érdemes, dobogós, sőt bajnoki álmokat is szövögező Tunggram gárdáját „oktatták le” — mégpedig a Megyeri úton. A csepeli fiúcsapatok jobbak az ellenfeleiknél a pályán, jobbak a pozíciójátékban, jobbak a triplázásban is, de mielőtt túlértékelnék őket, ne feledjük el, hogy a kupában ők is elhullottak, mint az a bizonyos légy...

A bajnoki táblázatra pillantva megállapítható, hogy a vidéki fellegvárakban bizony csikorog a gépezet. Gyengélkedik a ZTE, a Videoton és a Baja. A Körömend viszont a gyenge kezdés után jön föl — sikerül beépíteni a fiatalokat és az amerikai vendégmunkás, Bell is kezdi megtalálni a helyét. Az A csoport újoncai közül továbbra is nagy formában van az Atomerőmű SE legerősebbje, amit ezúttal a szintén újonc

Szolnok bánhatott, hisz harminc pontot vert rájuk az ASE.

Eredmények: Tunggram—Csepel 88—117, MAFC—Baja 76—72, ZTE—Körömend 78—80, Oroszlány—Sopron 80—64, Atomerőmű—Solnok 108—78, Bp. Honvéd—Videoton 98—94.

A női rangadón: MTK-VM—BSE 49—74.

A férfi NB I. állása:

1. Csepel	16
2. Bp. Honvéd	14
3. Oroszlány	14
4. Atomerőmű SE	13
5. Tunggram	13
6. Körömend	12
7. Baja	11
8. ZTE	11
9. Solnok	10
10. Sopron	10
11. MAFC	10

Labdarúgó NB II

Az élvonalba utazik a Volán?

Az NB II. tizenegyedik fordulójának eredményei

Keleti csoport:

Salgótarján—Szegedi D.	3—1
Diósgyőr—Kazincbarcika	2—2
Eger—Debreceni Kinizsi	1—3
BVSC—Metripond	2—1
Szeged—Kecskemét	0—0
Szolnok—Mezőtúr	0—2
DMTE—Nyíregyháza	2—2
Szarvas—Baja	0—0

Nyugati csoport:

Dunaújváros—Szekszárd	1—1
Dorog—Komló	1—1
Nagykanizsa—Sopron	1—0
Tapolca—Ajka	2—1
Keszthely—ZTE	2—1
III. Ker. TTVE—Budafok	1—1
Mohács—Volán	0—1
Paks—Oroszlány	0—2

1. Szeged	11	8	3	—18—4	27
2. Kazincbarcika	11	7	1	3 18—8	22
3. Metripond	11	5	3	3 19—10	18
4. Kecskemét	11	5	2	4 18—17	17
5. Szarvas	11	4	5	2 12—12	17
6. BVSC	11	5	2	4 14—16	17
7. Eger	11	4	2	5 16—18	14
8. DMTE	11	2	7	2 14—16	13
9. Deb. Kinizsi	11	3	4	4 10—9	13
10. Nyíregyháza	11	3	4	4 9—12	13
11. Baja	11	2	5	4 11—13	11
12. Solnok	11	2	5	4 13—18	11
13. Szegedi D.	11	2	5	4 10—15	11
14. Mezőtúr	11	2	5	4 12—20	11
15. Salg. Sétöv.	11	2	3	6 14—13	9
16. DVTK	11	1	6	4 13—19	9

1. Volán	11	6	4	1 21—10	22
2. Oroszlány	11	6	3	2 19—11	21
3. ZTE	11	6	1	4 23—17	19
4. Nagykanizsa	11	4	6	1 13—12	18
5. Mohács	11	5	2	4 17—11	17
6. III. ker. TTVE	11	4	5	2 17—11	17
7. Komló	11	3	7	1 15—12	16
8. Dunaújváros	11	4	3	4 18—21	15
9. Sopron	11	4	2	5 16—15	14
10. BMTÉ-T.	11	3	4	4 8—13	13
11. Szekszárd	11	3	3	5 12—14	12
12. Dorog	11	3	3	5 12—16	12
13. Tapolca	11	3	2	6 12—24	11
14. Ajka	11	2	4	5 13—14	10
15. Keszthely	11	2	4	5 9—14	10
16. Paks	11	1	5	5 12—24	8

A magyarok nyerték az Elegant Kupát

Vasárnap Cegléden befejeződött az Elegant Kupa nemzetközi női kézilabdatorna. Mielőtt az utolsó, ötödik forduló előtt a magyar válogatott már tornagyőztesként kérelmezte a csehszlovákok ellen. Eredmények: Ausztria—Dánia 22—17 (9—8) az orosz első féldíj után húztak el az osztrákok, az 50. percben már 18—10-re vezetett. Bulgária—Magyar junior válogatott 22—16 (16—10) A magyarok legjobb dobója: Németh 6, Salamon 5. 11—3-at követően a magyar fiatalok egymás után négy gólt dobáltak, de emellé közelebb már nem tudtak kerülni rutinosabb vetélytársaikhoz. A második játékrészben már csak a bolgár győzelem különbsége volt kérdéses. Magyarország—Csehszlovákia 24—17 (10—7). A magyarok legjobb dobói: Boros 5, Erdős 4. A mérkőzés eredményétől függetlenül már tornagyőztes magyar csapat végig vezettek. A hazaiak magabiztos játékkal őrizték meg veretlenségüket, és biztosan nyertek.

Az Elegant Kupa végeredménye:

1. Magyarország	10
2. Bulgária	7
3. Ausztria	6
4. Magyar junior	4
5. Dánia	3
6. Csehszlovákia	0

Az Elegant Kupa gólkirálya Tyblova (Csehszlovákia) 37 góllal, a legjobb kapus pedig Mariann, a legjobb mezőnyjátékos pedig a bolgár Atanaszova lett.

Papp László kórházban

Napok óta a Sportkórház kondicionáló belosztályán kezelik Papp László egykori háromszoros ökölvívó olimpiai bajnokot, a magyar válogatott vezető edzőjét. A közkezdelt szakvezető vasárnap elmondta az MTI munkatársának, hogy a moszkvai világbajnokság után vérnyomása alaposan felszökött, a mérések szerint 190/100 volt ez a mutató.

— Nem hiszem, hogy a világbajnoki lelki megrázkódtatások, izgalmak idézték volna elő vérnyomásom jelentős emelkedését, sokkal inkább az, hogy az utóbbi napokban rengeteg intézni volt, s emiatt nem tudtam oly módon törődni egészségemmel, fizikai állapottal, mint korábban. Biztosan tudják, rendszeresen sétálok a hegyekben, kocogok is, így „tartom magam karban” — mondta Papp László.

Ami a gyógykezelést illeti: egy hét után infúziókkal, és más gyógyászati eljárásokkal 180/80-ra sikerült lecsökkenteni vérnyomását. Orvosi prognózis szerint még legalább egy hetet kell a kórházban eltöltenie, és akkor következhet az igazi, aktív gyógyulás, amikor ismét kocoghat a világhírű szakember.

— Világéletemben sokat mozogtam, így nagyon nehezen tűröm a bezártságot — jegyezte meg Papp László.

Asztalitenisz: Négyen maradtak

— Mielőtt megkezdődött volna az asztaliteniszzők szombat leányolított Európa kupa-tornáinak második fordulója, még tizenegy magyar csapat volt versenyben, és reménykedett a továbbjutásban. A mérkőzések lejárása után már csak négyen maradtak, a BEK-ben az ezúttal játék nélkül továbbjutott Statisztika női együttese, a férfi ETU Kupában a Postás, a női sorozatban pedig a BSE és a Fővárosi Vízművek. Vasárnapra ugyanis ismert lett, hogy a férfi ETTU Kupában a nyugatnémet Germania Schnelsen 5—2-re nyerte hazai mérkőzését a Cegléd ellen, a női mezőnyben viszont a Fővárosi Vízművek idegenben biztos 5—0 arányú győzelmet aratott az Amsterdam 78 ellen.

A BEK-ben november 25-én játsszák a negyedöntőket, a Statisztikának valószínűleg az angol bajnok lesz az ellenfele, az ETTU Kupában ugyanekkor még csak a nyolcba jutásért versengenek. A Postás lengyel vagy portugál, a BSE olasz (Pozzo di Gotto), a Fővárosi Vízművek pedig francia (TT Lille) csapattal kerül szembe.

Tyson—Ruddock — majd tavasszal

A szervezőknek és a tömegtájékoztató eszközök tulajdonosainak egyaránt nagy nehézséget okoz az Egyesült Államokban és Kanadában, hogy Mike Tyson amerikai nehézsúlyú profi ökölvívó világbajnok betegsége miatt lemondta a kanadai Donovan „Razor” (Borotva) Ruddock elleni, november 18-ra tervezett összecsapását.

Egy bizonyos Ed Bean nevű üzletember például nem kevesebb, mint 3,5 millió dollárt fektetett be a találkozó előkészítésébe, s anyagi vesztesége máris tetemes. A pénz után rohanó menedzser megkísérelt először a január 5-i időpontban megállapodni az érintettekkel, ez azonban nem sikerült. A kizárólagos közvetítési jogokat birtokló HBO kábeltelevízió ugyanis erre a napra nem tudja mozgósítani erőit.

Újabb javaslat a január 20-i dátum, de valószínűnek tartják, hogy ez sem fog megfelelni. Ennek oka, hogy Don King, Tyson menedzsere február 12-re kötötte le „védenca” újabb összecsapását, mégpedig honfitársa, James, „Buster” (óriási) Douglas ellen, amelyet Tokióban rendeznek. A nemzetközi szabályok szerint pedig két találkozó között legkevesebb harminc napnak kell eltelnie.

Tyson mindenesetre elhagyta a „Borotva” Ruddock elleni mérkőzés színhelyét, a kanadai Edmontont, s Don King társaságában hazatért Las Vegasba. A kaszinóról nevezetes városban megvizsgáltatta tüdejét, s amint kiderült, egy vírus támadta meg

szervezetét. Kezelőorvosa szerint a vasöklű világbajnok szerencsésen „megúsza” a súlyosabb betegséget, de így is több hetes pihenőre lesz szüksége.

Edmontonban a tervezett Tyson—Ruddock mérkőzésre elővételben 10 ezer jegyet adtak el. Most úgy tűnik, ezek a belépők legfeljebb márciusra lesznek érvényesek...

TOTÓ

1. Dortmund — Bayer Uerdingen	1—0	1
2. Karlsruhe — Hamburger SV	2—2	1
3. Nürnberg — VfB Stuttgart	0—2	2
4. Fortuna Köln — Saarbrücken	1—1	x
5. Hannover — Unterhaching	3—0	1
6. Kassel — kWattenscheid	0—3	2
7. Ascoli — Milan	1—0	1
8. Cremonese — Fiorentina	1—2	2
9. Juventus — Sampdoria	1—0	1
10. Parma — Brescia	0—0	1
11. Licata — Foggia	3—0	1
12. Catanzaro — Reggina	1—1	x
13. Reggina — Torino	0—0	x
Pótmérkőzések:		
14. Genoa — Napoli	1—1	x
15. Hertha BSC — Aachen	3—1	1
16. Schalke 04 — Meppen	2—0	1

Európai vízilabdakupák

A Vasas elszállt, a Fradi reménykedhet

A vízilabda BEK-elődöntő első mérkőzésén, Zágrábban a Vasas kieséssel egyenlőre 10—4-es vereséget szenvedett. A jugoszlávok minden csapattársában felismerték egyik legjobb játékosát, Polacikot nélkülöző magyar bajnokot. A Ferencváros, ha is megnyugtató, de mégis kicsinyke előnnyel várhatja a moszkvai visszavágót a BEK-elődöntőben. A zöld-fehérek technikai felőlye a harmadik negyedig eredménytelenül megmutatkozott, az utolsó negyedben azonban 10-9-re feljöttek a vendégek. A végeredmény: FTC—Dinamo Moszkva 10—9.

Köszöntjük

ALFONZ és KOLOS

nevű olvasóinkat.

Alfonz a germán Alfons névből származik. Elemeinek jelentése: nemes, készséges, esetleg: teljesen kész (ti. harcra kész) Kolos a Skolasztika régi Kolostika változatának rövidülése 1708-ban, Pápai Páriz latin—magyar szótárában már kettős értéke van, a Claudius férfinévnek és a Skolasztika (itt Scholastica) női névnek egyaránt megfelelője. Ez a kettős értékűség később megszűnt, ma csak férfinévként használatos. A Kolos nevet régebben Kolozsvár (régén:Kolozvár) előtagjával is azonosították abból a föltevésből kiindulva, hogy a Kolozsvár név előtagja régi magyar személynév. Ez azonban tévedésnek bizonyult. A Kolozsvár név előtagja ugyanis nem személynévi, hanem köznévi eredetű, a vallomból származó kolos szó jelentése: erődített vagy erődíthető, eltorlaszolható, vaskapuszerű hely.

A Nap kél: 6.24 órakor nyugszik:
16.32 órakor

A Hold kél: 7.26 órakor nyugszik
16.19 órakor

Változókéony idő

Nyugat felől tovább növekszik a felhőzet, előbb a Dunántúlon, majd éjszaka már másutt is lehet kisebb eső. Napközben egyre erősödik, majd északnyugatra fordul. A legmagasabb nappali hőmérséklet hétfőn 11 és 16 fok között alakul.

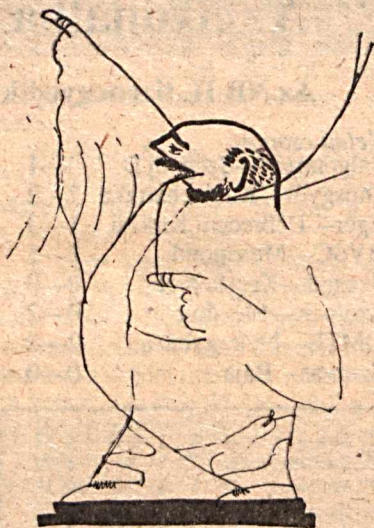
Ma megszólal a Saturnus

Győrött ma megszólal a Saturnus. Természetesen nem a gyűrűs bolygó, hanem hazánk legújabb kereskedelmi rádióadása, az első, amely gyakorlatilag városi rádióként funkcionál. Frekvenciamoratórium idején új rádió születik? Ring Ferenc főszerkesztő siet tisztázni, hogy nem erről van szó; csupán a Magyar Rádió Győri Körzeti Stúdiója kívánja a rendelkezésre álló lehetőségeket jobban kihasználni. Amióta a győri rádió — központi döntés alapján, a többi körzeti stúdióval együtt — reggelként jelentkezik, le kellett mondaniuk több, korábban sikeres műsorokról. A könnyed, magazinjellegű programokat hiányolják a hallgatók, de hiányoznak készítőiknek, a rádiósoknak is. A győri Saturnus Médiaház Kft. menedzselése tette lehetővé, hogy az ismerős hang újra megszólaljon a kislétföldi nagyvárosban. Az új műsor — immár kereskedelmi adás „köntösében” — a győri középhullámú adón szólal meg az 1350 kHz-es frekvencián és kb. Győr 70 km-es körzetében lesz hallható mindennap délután 4-től 6-ig. Sok zene közben egy-két mondatban tájékoztatnak a környék és a nagyvilág híreiről s lesznek természetesen hirdetések is, hiszen az új programnak önfenntartónak kell lennie. A reklám és az érdekesség reményeik szerint jól megfér majd egymással; a Saturnus Médiaház Kft. például rádióközvetítésre alkalmas városi showműsorok szervezésére készült.

Fűben, fában orvosság

Az egészséges életmód, a természetes gyógymódok széles körének bemutatására nyílt lehetőség Pápán a hét végén, a Jókai Mór Városi Művelődési Központ által szervezett természetgyógyász- napokon. Pénteken délelőtti biotermékek bemutatásával nyílt meg a kétnapos rendezvénysorozat. Bemutatók, előadások foglalkoztak a reformkonyha, a fogókúra nélküli fogyás, a jóga, a bio-

SZÁVAI | KALENDÁRIUM
Géza | Október 30: Alfonz

A szónok

A háló, melyet a szavakkal fonsz,
Gúzsba köt és megfojt, Alfonz!

Szeretettel meghívjuk,
1989. október 30-án (hétfő)
17 órakor a Jászapáti Vágó Pál Hely-
történeti Múzeumba
Bobák László
amatőr festő
kiállításának

megnyitójára

A kiállítást megnyitja:
KÖKÉNY GÁBOR,
a Művelődési Ház igazgatója
A kiállítás megtekinthető:
1989. október 30.
— november 30-ig.

Nyitva: kedd du.: 14—17 óráig,
csütörtök: de. 9—12 óráig,
vasárnap: du. 14—17 óráig.

A Danubius Rádió magyarul

November elsejétől, a tavalyihoz hasonlóan, másodszer szólal meg magyarul a Danubius Rádió — hangzott el a sajtótájékoztatón. A nyári idegenforgalmi időszak német nyelvű műsorához képest a legfontosabb változást az az új, kereskedelmi, szórakoztató és szolgáltató magazin jelentti, amely délelőtt tízkor a legfrissebb toplistával veszi kezdetét. A hangsúly a későbbi napszakokban is (kivéve az éjszakai órákat) a zenén lesz, amelyet a zenei szerkesztők egyéni elképzeléseik szerint állítanak össze. Ebben nagy segítségükre lesz egy merőben új, a tengerentúlon már remekül bevált műsorszerkesztési módszer. Több ötletet is bevetnek a műsor frissebb, korszerűbb hangzása érdekében. A rádióadó vezetői tisztában vannak azzal, hogy nem szólhatnak minden hallgatói réteghez. Ennek ellenére számos, az állami televízióban és rádióban háttérbe szoruló „hétköznapi” kérdést kívánnak megválaszolni.

Elsősorban az esti és az éjszakai órákban a divattól a mentálhigiéniéig több témát vetnek majd fel, sőt, csütörtökönként este tíztől katolikus, református és evangélikus lelképásztorok válaszolnak a hallgatók kérdéseire.

— Osztrák — magyar irodalmi estet rendeznek Pécsen november 16-án a Nicolaus Lenau Közművelődési Egyesület székházában, melyen két jeles osztrák íróval és Eszterházy Péterrel találkozhatnak az érdeklődők. Ez alkalommal a vendégek 150 ezer schilling értékű könyvet adományoznak a háznak.

ERDÉLYI ESTÉK címmel új vitafórumot hozott létre az Erdélyi Szövetség a Kertészeti egyetem K épületében. A havonta megrendezésre kerülő összejöveteleken politikai, történelmi és kulturális témákról beszélgethetnek, vitákozhatnak az erdélyi sorskérdéseket megismerni vágyók. A klubesteket ismert előadók vezetik.

Első alkalommal október 24-én Hajdú Demeter Dénes tartott előadást *Torzított történelem* címen, a hivatalos román történelemszemléletről. A bukaresti Kriterion könyvkiadónál 1984-ben megjelent *Független és egységes nemzeti államok kialakulása Közép- és Délkelet-Európában* című történelemhímtőló könyvet ismertette meg a hallgatósággal. Előadását élénk vita kísérte. Ezt követően az Erdélyi Művészeti Alapítványról beszélt, arról a kultúrmisszióról, melyet ez a művelődésterjesztő szervezet végez idehaza és külföldön.

A Szövetség a vitafórum létrehozásával lehetőséget kíván nyújtani budapesti tagjainak, hogy megismerhessék egymást és közös baráti vitákon tisztázzák az erdélyi magyarság önrendelkezésének megvalósítását.

A DR hullámhosszán továbbra is jelentkezni fog kora délelőtt és késő délután napi négy órában az Antenne Austria. Ehhez kapcsolódóan a tájékoztatón megjegyezték, hogy az első magyar kereskedelmi rádióadó jelen téseken növelhetné ausztriai befolyását, ha a soproni adó nagyobb teljesítménnyel sugározhatna. Burgenland lakosságának közel 50 százaléka több-kevesebb rendszerességgel hallgatja a DR műsorát, de az adó teljesítményének növelését nemzetközi megállapodások akadályozzák. Ez még egy rendelkezéssel: Ausztriában törvény tiltja kereskedelmi tv és rádióadókat működését. Az eddig — rajtuk kívülálló okok miatt — kialakításatlan lehetőségek ellenére a DR tisztas haszonnal zárta a legutóbbi üzleti évet, azaz bevételük mintegy negyedrészt tudták állami nyereségként elkönyvelni. Végül néhány szó a műsorszórásról. Tárgyalásokkal folytatnak a salgótarjáni és a tatabányai adók belépéséről. Amíg ezek nem vezetnek eredményre, addig továbbra is elsősorban a budapesti, kabhegyi, soproni, szegedi és a debreceni adók közelében lakók élvezhetik a Danubius műsorát.

„Drang nach Ungarn”

Egyre több nyugatnémet kis- és középvállalkozás akar Magyarországra befektetni. A bonni gazdaságtügyi miniszterium szerint a befektetési lehetőségek iránti kereslet jelentősen megnövekedett. A közös vállalatok száma az első félévben 80-ról 130-ra emelkedett. Több évi stagnálás után a nyugatnémet magyar kereskedelem ismét meglevő növekedett és kb. 5 milliárd márkás értéket ért el. (DIE PRESSE) — v.p.

GOLDONI :

KÉT ÚR SZOLGÁJA

— komédia három felvonásban —

Tisztelettel meghívjuk a

karlsruhei

THEATER DIE SPUR

amatőrszínház vendégjátékára

október 30-án

19.00 órára

a Kilián Városi Művelődési

Központba.

Fonómunkás Kiszínház

Kaposvár

APRÓHIRDETÉS

Eladó építkezésből megmaradt 210 x 90 erkélyajtó hőszigetelt üvegezésű, SIMOVILL összecusukódó padlásletra, régi áron ÁFA nélkül. Műhelyi Paks 7030, Hidegvölgy 2/A.

Keresek régi étkezőbútort, kisméretű falirát, kisméretű festményeket, mindenféle régi fémpenzt. „Gyűjtő” jellegre Simontonya, Pf.: 35. Hívásra házhoz megyek.

0 km 2107-es Lada eladó. Telefon: 06/74/12-763. Dr. Balás, Csalogány u. 7.

NYOLCHENGERES Diesel adagoló, beállító pad, 1 db 170 literes betonkeverő, gyári eladó. Komáromi Dániel Kajdacs, 7051

Hagyatékából származó szobabútor eladó. Érdeklődni a 74/40-385-ös telefonszámon.

Egy 9 éves és egy 8 éves kanca és egy másfél éves csődör csikó eladó. Érdeklődni: Várdomb Római u. 12. Vass

3 szobás pécsi panellakás 1990-es kiköltözés esetén fizetési könnyítéssel 19 500,— Ft/m² eladó. Telefon: 72/14-699.

Új tanya, szőlő, gyümölcsös Szekszárdon eladó. Villany, betonút van. Érdeklődni: 06/74/16-919-es telefonon.

Hosszú platós IFA-t vennék lehetőleg érvényes műszakival és ármegjelöléssel. Ajánlatokat Szekszárdon a Tolna megyei Szolgáltató Ipari Szövetkezet központi fodrászüzletébe, Mészáros Istvánné férfi fodrásznak.

Felsőfokú gépész végzettséggel, vezetői gyakorlattal állást keresek Szekszárdon vagy környékén. „Sokoldalú” jellegre a kiadóban.

HATOSLOTTÓRA szuper variáció! 45 szám 105 szelvényen! 2 csoportból 6 szám kihúzásakor garantált 6-os találat! ÁRA: 380 Forint.

ÖTOSLOTTÓRA 90 szám variációja mindössze 86 szelvényen! 1 favorizált szám kihúzásánál már garantált megtérülés! 4-nél 5-ös eséllyel! Ára: 440 Forint.

TOTÓRA 14 fix nélküli vezetékes totókulcs! 0.13.0-13.0.0 indexre, 140-8960 forint befizetésre, 7 vezetésnél már 13-as eséllyel! Teljes garitúra: 350 Forint. Megrendelés csekken, vagy utánvétellel. Fehér Attiláné Pécs 7634 Kővirág 37.

Hirdetését
telefonon is
feladhatja

Budapest	141-655
Pécs (72)	41-580
Szekszárd (74)	16-277
Dombóvár (74)	66-779
Paks (75)	11-173
Tolna (74)	40-476
Gerjen (75)	37-060

HIRDESSEN

POSTAI

FELADÁSSAL!

Kedves Olvasó! Ha kitölti ezt a szelvényt, borítékba teszi és feladja címünkre:

DÁTUM RT 7100 Szekszárd,
Bajcsy-Zsilinszky u. 7.

három napon belül olvashatja hirdetését
(fizetés utólag, kiküldött csekkünkön).

Megrendelő neve: .....

Címe: .....

.....

Megjelenés napja: .....

Hirdetés szövege: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

• KONZUM ÁRUHAZ •

13 ÉV — 13 ÉRV...

JUBILEUMI VÁSÁR

A KONZUMBAN!

PÉCS
KOSSUTH TÉR

október 28-tól november 10-ig

A ruházati- és az iparcikk osztályokon,
ha 1000,— Ft feletti összegért vásárol
sorsjegyet adunk!

*

13 értékes nyeremény megtekinthető az áruház
Rákóczi úti kirakatában. Főbb nyeremények:
„Braun” nagyképernyős színes tv, parabola
antenna, mikrohullámú sütő, 10 000,— Ft-os
ruházati vásárlási utalvány, „Puma” márkájú
szabadidőruha.

Nyilvános sorsolás: 1989. november 11-én
9 órakor a KONZUM Étteremben
(Pécs, Kossuth tér)

*

A SORSOLÁST A PÉCSI RÁDIÓ IS KÖZVETÍTI!
Jó vásárlást, sok szerencsét kívánunk!

• KONZUM ÁRUHAZ •

CSAPÓ DÁNIEL

Mezőgazdasági Szakközépiskola
Élelmiszeripari Szakmunkásképző
Iskola és Kollégium
Szekszárd-Palánk

november 3-án 14—17 óráig

PÁLYAVÁLASZTÁSI NYÍLT
NAPOT TART.

Várjuk az állattenyésztő,
állategészségőr szakközépiskolai és
technikusi, valamint húsipari,
sütőipari, tejipari szakmunkás
szakok iránt érdeklődő 7—8. osztályos
általános iskolai tanulókat
és szüleiket.

Dátum Lap-
és Könyvkiadó
ajánlata!

V. Horváth Mária:

Vadászszakmány — nemesak
vadászoknak

— Politika és vadászat? — Va-
dászkerékes és vadászkerékestelen-
g? — Volt-e helyenként jog- és
jogvénytíprás? — Kik vadásztak?
Mire és hogyan? — Kik nem va-
dásztak? — Hatalom és sport? — Kor-
mészetvédelmi horror? — Kor-
kép és kór-körkép.

Persze, sok-sok feddhetetlen va-
dász is találkozhatnak.
A Dátum című szabadelvű napi-
olvasói már megismerkedhettek
sorozattal. A megjelenő könyv
közé nem tett riportokat és
nyereményeket is tartalmaz.
Postai utánvétellel küldjük meg-
rendelőinknek. Ára: 58,— Ft

Megrendelhető:

Dátum Lap- és Könyvkiadó,

7100 Szekszárd,
Bajcsy-Zsilinszky u. 7.

DÁTUM

Nyomorkeserű

Nem véletlen, hogy a cím kísértetiesen emlékeztet egy italfajtára, a gyomorkeserűre, amely az ántivilág másnaposainak igen kedvelt orvossága volt. Azért nincs tévedés, mert keleti szomszédunk mindenható vezetője tegnap (aminek ma van a másnapja) megnyugtatta a köréje gyűlt, általa választott és hívatott fronttagokat: országa élelmiszerből és iparcikkekkel minden szükségességgel rendelkezik ahhoz, hogy javítsa a lakosság helyzetét. A sok szép adat közül nagyon imponált, hogy 3300 kalóriafogyasztást és lakosonként évente száz kiló húst emlegetett a lánglelkű példakép. Aztán rájöttem arra, talán másképp számol, mint mi, mert esetleg mások az elképzelései erről. Lehet, hogy valóban el tudnának fogyasztani ennyi húst, ha nem exportálnák, illetve ha a fogyasztók egymás húsát is beleszámolnák az összegbe.

A felszólalók természetesen támogatták a célokat és álmokat jócskán tartalmazó beszédet (ha jól emlékszem, még a részeg embert is támogatni szokás,) s persze elítélték mindazokat, akiknek esetleg más véleményük van e lényegi kérdésekről. Úgy vélem, valóságos gyógyszer lehet egy-egy ilyen magasröptű beszéd odaát a beavatott keveseknek. A többieknek is gyógyszer a nyomorkeserű, ám ha mégsem, érdemes felhívniuk Budapesten a telefondoktor új adását, amely a 1172-111-es számú gyógyszerkezelési mellékhatásáról szól. A gyógyszer közreadójának pedig csupán egyetlen szervi Napoleon-idézetet küldünk: „Csak a korgó gyomrok forradalma veszedelmes”...

Töttös Gábor

Az SZDSZ II. közgyűlése

A Szabad Demokraták Szövetsége második közgyűlésének vasárnapi zárónapján a küldöttek elfogadták az SZDSZ új alapszabályát azokkal a módosításokkal együtt, amelyeket szombaton a késő esti órákba nyúló vita során már megszavaztak. Az új alapszabály értelmében az SZDSZ független politikai párt.

A Szabad Demokraták Szövetségének választási koncepcióját Tölgyessy Péter ismertette. Előljáróban hangsúlyozta: az országot a válságból csak a szabadon megválasztott országgyűlés alá rendelt kormány vezetheti ki, ezért az SZDSZ szerint már kora tavasszal meg kell tartani a parlamenti választásokat. Megerősítette: az SZDSZ ellenzi, hogy a köztársasági elnököt a parlamenti választások előtt válasszák meg, mert nem egy személytől várja az ország sorsának javítását.

A továbbiakban kifejtette: a választási koalícióról — az összetett választási rendszert ismerve — egyelőre nehéz lenne végérvényesen nyilatkozni. Ugyanakkor azon meggyőződésének adott hangot, hogy az SZDSZ valamennyi demokratikus erővel elvileg koalícióra léphet. Ebből kiindulva szorgalmazta: a Szabad Demokraták Szövetsége hívja fel az Ellenzéki Kerekasztal szervezeteit, hogy már most alakítsák ki közösen a választási játékszabályok alapjait.

Tölgyessy Péter úgy vélekedett, hogy a szabad választások után az SZDSZ képes lesz jelentős parlamenti frakciót létrehozni. A nagy kérdés az, hogy kormányzó vagy ellenzéki szerepet vállaljanak-e a szabad demokraták. Ezzel kapcsolatban rámutatott: meggyőződése, hogy az országot a válságból csak a demokratikus ellenzéki pártok koalíciója lesz képes kivezetni, ezért egy ilyen kormányban az SZDSZ szívesen vállalna szerepet.

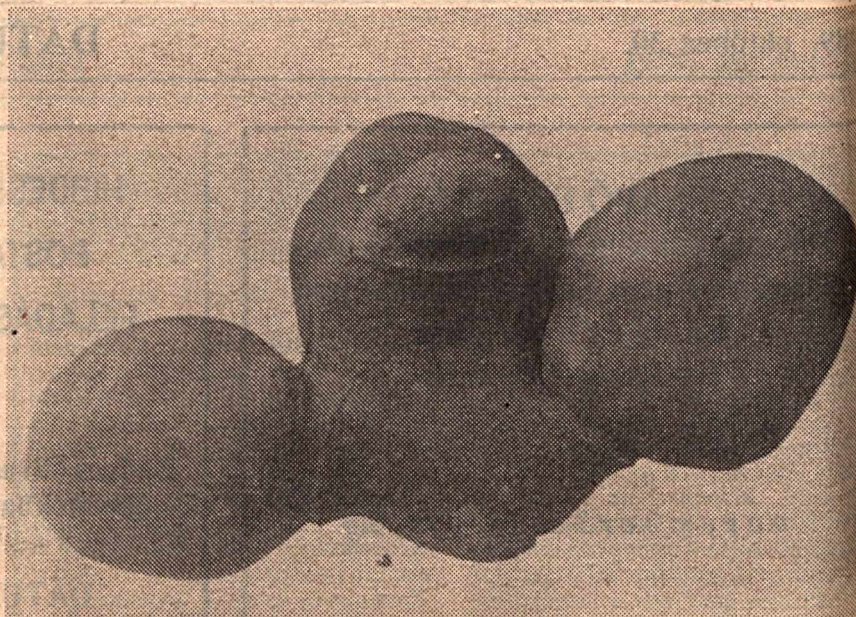
Bauer Tamás, az SZDSZ tanácsának tagja a szabad demokraták gazdasági koncepciójáról szólva leszögezte: téves az a beállítás, amely szerint a szabad demokraták gazdasági elképzelései a thatcherista gazdaságpolitikát követik. A különbséget érzékeltetve rámutatott, hogy az SZDSZ csak a kereskedelmi forgalomban megjelenő javak esetében tartja fontosnak a szabad piaci versenyt érvényesítését. Ugyanakkor szó sincs arról, hogy a közszolgáltatásban, az oktatásban és az egészségügyben is a piac dominanciáját szorgalmazzák.

A további referátumokban szó esett az SZDSZ nemzetiségi politikájáról, környezetvédelmi koncepciójáról, valamint egyházpolitikai elképzeléseiről.

Többen is érintették hozzászólásukban az SZDSZ választási stratégiájának kérdéseit, illetve felvetették: kiket, milyen rétegeket képviselhet a választásokon, majd a választásokat követően a szövetség. Nagy taps fogadta azt a kijelentést, miszerint az SZDSZ-nek nem szabad rétegekre, társadalmi csoportokra korlátoznia politikai tevékenységét, hiszen politikai programja egységes, s így az egész nemzethez szól. A választásokon érvényesíthető politikai propagandáról pedig egyöntetű álláspontként fogalmazódott meg: az SZDSZ-nek köntörfalazás nélkül fel kell vállalnia a polgári demokrácia eszmekörét, s annak képviselőit.

Eörsi István zárásával vasárnap este befejeződött a Szabad Demokraták Szövetségének II. közgyűlése.

A közgyűlésen megválasztották az SZDSZ harminctagú tanácsát, valamint tizenegy tagú ügyvivő testületét. Az SZDSZ új ügyvivői: Demszky Gábor, Haraszti Miklós, Kis János, Kószeg Ferenc, Magyar Bálint, Mécs Imre, Pető Iván, Rajk László, Szabó Miklós, Tamás Gáspár Miklós és Tölgyessy Péter.

Kérem, én semmiről sem tehetek, avagy Krumpliportré '89-ből

(Kapitány Krisztina felvétele)

Magyar Alap

vállalkozóknak

Nyolcvanmillió amerikai dolláros tőkével Magyar Alap létesült a magánkezdeményezések támogatására — közölte a Kanadában tartózkodó Pozsgay Imre államminiszterrel egyik vendéglátója, Andrew Sarlos. A befolyásos kanadai üzletember a magyar politikussal folytatott vasárnapi torontói megbeszélésen elmondta, az összeget már letétbe helyezték, s a jövő héten nyílik meg Budapesten az alapítvány kezelésére létesített vegyes vállalat irodája. E vállalat 50 százalékban a Magyar Nemzeti Bank, fele részben pedig az alapot létrehozó nyugat-európai és észak-amerikai cégek, pénzintézetek tulajdona.

Az alapítványból pályázat alapján lehet majd elnyerni a befektetéseket. Andrew Sarlos azt is elmondta, hogy már hozzákezdtek a következő, ezúttal már 250 millió dolláros tőkére tervezett alap szervezéséhez.

Pozsgay Imre a nap folyamán a magyarságtudat megőrzésében fontos szerepet játszó egyházi közösségek tagjaival találkozott. Részt vett a Szent Erzsébet római katolikus templom vasárnapi istentiszteletén, megkoszorúzta a torontói Budapest parkban az 1956-os népfelkelés áldozatainak emlékművét, majd a közeli Hamilton város magyar presbiteriánus templomába látogatott.

Az Európai Ház — praktika

Románia ellene van a közös európai ház koncepciójának, nem támogat olyan praktikákat, amelyek csak arra szolgálnak, hogy eltereljék a politikai erők és a közvélemény figyelmét a biztonság és az együttműködés alapvető kérdéseiről. Ezeket Ion Stoian, az RKP kb titkára fejtette ki, aki felszólalt a központi bizottság néhány nappal ezelőtt tartott ülésén.

A külügyekért felelős kb-titkár elutasította a nemzetközi kapcsolatok ideológiamentességére vonatkozó elvet. „Ez amennyire káros, annyira veszélyes is, mert megzavarja és lefegyverzi a forradalmi és imperialistaellenes erőket, elősegíti a reakciós körök arra irányuló próbálkozását, hogy gátat vessenek a világforgalmi folyamatnak”.

Stoian szerint a nemzetközi kapcsolatok ideológiamentességének támogatói nem veszik észre, hogy a tőkés államok vezető körei nyomást gyakorolnak a szocializmusra. Ezt annak érdekében teszik, hogy „eltávolítsák a munkásosztály pártjait és vezetőségeit, hogy újra bevezessék a kizsákmányolás rendszerét”.

Holnapi számunkban olvashatják

mikor hirdet
programot
Rácz Sándor